

AZ OROSHÁZI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG
INGYENES LAPJA

Oroszházi HARANGSZÓ

JUBILEUMI SZÁM

XI. évfolyam 1. szám · 2004 február hava

10 éves az Oroszházi Harangszó, az Evangélikus Egyházközség lapja

Isten iránti hálával jelentjük a Kedves Olvasóknak, hogy immár 10 éves lett az Oroszházi Harangszó újságunk. A legelső példányszám 1994. február 20-ai dátummal jelent meg, éppen abban az esztendőben, amikor Oroszháza városa – az Evangélikus Egyházközséggel együtt – 250 éves jubileumát ünnepelte, vagyis azt, hogy 1774. április 24-én 30 zombai evangélikus család (újra) megalapította ezt a települést. Talán az 1994-es év szellemisége is jelentős mértékben hozzájárult ahhoz, hogy megszülethetett az orosházi evangélikusok egyházközségi lapja. Mert felemelő volt, ahogy az akkori önkormányzat (polgármester Dr. Gulyás Mihály) együtt ünnepelt az Egyházközséggel (esperes Pintér János, igazgatólelkész Győri Gábor). Ebben a légkörben született meg a gyülekezeti újság ötlete, aminek összeállítását – mint azóta is szerkesztője – szívesen felvállaltam, Koszorus Oszkárral együtt.

1994. február 20. I. évfolyam 1. szám – és az első oldalon Pintér János akkori esperes „Beköszöntő”-je, melyből megtudhattuk, hogy korábban kétszer is volt az egyházközségnek lapja. Azok is éveken keresztül formálták a helyi evangélikus-ságot. S most, így utólag megállapíthatjuk, hogy egyik lap sem ért meg ilyen „hosszú” időt.

1927 májusában jelent meg az „Oroszházi Evangélikusok Lapja” (Kálmán Rezső szerkesztésében), s 1933-ban – a szerkesztő halálával – meg is szűnt. Majd Horémusz Pál lelkész szerkesztésében pár évig megjelent az „Oroszházi Evangélikus Élet”.

Hosszú-hosszú szünet után, 1994 februárjában – most már Oroszházi Harang-

szó címen – indult el az új lap, melynek mára betelt a 10. évfolyama is, és mi boldogan tekintünk vissza erre a 10 évre. Szerényen indult a lap, de fokozatosan bővült. Eleinte 10 oldal alatt maradtunk, majd átléptük a 10, később a 20 oldalt, és a 10. évfolyam 4. számában a 30-at is. Ez már akár egy kisebb könyvecske is lehetne, hiszen ha az A/4-es formátumú újság történetesen A/5-ben (azaz fele ekkora oldalméretben) jelenne meg, legalább duplája lenne az oldalszám.

Jelentős mértékben emelkedtek a példányszámok is, hiszen 600-ból lett olykor 1500 is. Volt, hogy utólag pótolni kellett, mert a kiadott mennyiség nem volt elegendő.

Az újság az első számtól kezdve az Iniciale Bt. nyomdájában készül, ez később annyiban módosult, hogy a 7. évfolyamtól kezdve Szatmári László személyében „hivatalos” tördelőszerkesztőnk van, és ez a tény a formán is változtatott.

Gyülekezeti kiadványunk idővel tematikájában is egyre szélesebb ívelésűvé vált, olvasására mind nagyobb érdeklődés mutatkozott az elköltözött orosházaiak között is, sőt büszkén mondhatjuk, hogy külföldre is eljut a lapunk. Mondanivalótól és eseményektől függően évente 4-5 szám jelenik meg, hogy segítse az egyházközség életét.

Továbbra is nagyon fontosnak tartjuk, hogy közöljük az egyházközség életével kapcsolatos híreket, köztudottá tegyük a különféle alkalmainkat, és a gyülekezeti élettel kapcsolatos információkat. De súlyt fektetünk arra is, hogy „keresztyén szemmel” reagáljunk a nagyvilág, a társadalom dolgaira. Így nem mentünk el közömbösen eddig sem (és ezután sem

fogunk) a politikai és az etikai problémák mellett, szükséges a véleményünket halgatni, még ha sokszor az volt is az érzésünk, hogy falra hányt borsó, amit elmondunk. De Isten mindig adott annyi biztatást, hogy megtapasztaljuk: ki kell mondanunk, amit ránk bízott. Igaz, nem kevés ellenszenvet, hogy ne mondjam, gyűlöletet is sikerült kiváltanunk, de az Úr Jézus is megmondta, hogy üldözni fogják az övéit. Különösen akkor, amikor már nagyon közel lesz az Ő visszajövele, hogy megtartsa az Utolsó Ítéletet, és tagadóira szakadjon a második, az örök halál: a kárhozat. Kaptunk gúnyt is. Egy furcsa szellemiségű hetilap – az adventi keresztbontás kapcsán írt cikkem miatt – „vidéki szittyakürtnek” nevezte szerény újságunkat, de mit sem törődve ezzel, mi továbbra is igyekszünk kürtölni. *Kürtölésünk legfőbb mondanivalója: hívogatunk Isten örök országába, mert nem mindegy, hogy hol töltöd az örökkévalóságot!*

Sok értékes írás, sőt alkotás is született az elmúlt 10 esztendőben. A könnyebb eligazodás kedvéért ún. „REPERTORIUM” (adattár, azaz tárgymutató) készül, aminek a kiadását 2004. április 24-ére időzítjük, egy kis könyv formájában, kb. 200 oldalon, néhány jelesebb tanulmány ki egészítésével. A már készülő repertóriumból is látható lesz, hogy érdekes, színes, sokoldalú anyag jelent meg újságunkban az elmúlt 10 év alatt.

Ezután is szeretettel kérjük az Olvasók, gyülekezeti tagok és szimpatizánsok anyagi támogatását, és természetesen azt a segítségét is, hogy lapunk jó híret terjesztik.

A Szerkesztőség nevében:
RIBÁR JÁNOS

Jubilál az Orosházi Harangszó

Szubjektív visszalapozó

Tíz éve, hogy az Evangélikus Egyházközség önálló helyi lapot jelentetett meg. Egy lap, amely megér tíz esztendő, méltó a megünneplésre.

Felvetődhet a kérdés, mit jelenthet manapság egy évente 4-5 alkalommal megjelenő egyházi lap a helybéli olvasók számára, amikor olyan eszközökkel vagyunk körülvéve, amelyek „igazi” széles körű információkkal látnak el bennünket. Amikor a nyomtatott és elektronikus sajtóban elhangzó, illetve leírt hírzöngy egyre csak szaporodni látszik.

Talán egy darabka valóságot a mindennapokból. A Harangszó létezése óta lapok indultak és szűntek meg Orosházán. Az adott körülmények között az Orosházi Harangszó meg tudott maradni olyan sajtószigetnek, ahol nem a dzsungel törvényei érvényesülnek.

Ma is jól emlékszem, az első számot 1994 februárjában Koszorús Oszkár

könyvesboltjában vásároltam meg, 20 forint volt az ára. Ez a szám még „Harangszó” cím alatt jelent meg, s a „Kiadásért felelős személy: Pintér János esperes” volt. (A negyedik számtól kezdve vált ingyenesessé a lap.)

Az indítás szerencsés időszakra esett. A város és az evangélikus egyház ebben az évben ünnepelte Orosháza újratelepítésének 250. évfordulóját, így az Orosházi Harangszó is több egyházi és városi rendezvényről adhatott hírt olvasóinak.

A későbbi lapszámokat olvasva örömmel tapasztaltam annak nyitottságát. Észre kellett vennem, hogy a lap hasábjain, az egyházközség belső életével foglalkozó írások mellett, nem csak vallásos tárgyú, de egyház- és helytörténeti, sőt tudományos munkáknak is helyet biztosítottak. Ezeket az írásokat neves személyiségek, rangos szerzők jegyezték. Érdemes volt a lap olvasójává szegődni.

Mivel ezen sorok írója szívesen kutat, vizsgálódik azon a tájon, ahol a betűk, a szavak őrködnek emlékeink felett, így az elmúlt tíz esztendőben – más megyei levéltárak mellett – az Evangélikus Gyülekezet Levéltárát is gyakran és szívesen látogatta.

A levéltári munka az értékek tiszteletére tanít. A kutatások feledésbe vesző helyi eseményeket, történéseket is felszínre hoztak. Közülük kerültek ki azok a „levéltári tudósításaim”, amelyek az évek során rendre az Orosházi Harangszó hasábjain láttak napvilágot. Így lettem a lapnak nemcsak olvasója, de olykor-olykor – ahogyan adatott és lehetett – krónikása is.

Ezért is kívánom most ezen az évfordulón, hogy további erkölcsi és anyagi támogatottság mellett, még számos születésnapot érjen meg az Orosházi Harangszó!

VERASZTÓ ANTAL

Tolle lege, tolle lege

Tavaly nyáron történt, június közepén. Abban az időben a keresztyénység egyik legnagyobb gondolkodójával, a IV. században élt Augustinusszal, más néven Szent Ágostonnal foglalkoztam nagy lelkesedéssel. Megható az élete, édesanyja lelki fáradozása, hogy miként lett a fia a keresztyén hit egyik legnagyobb alakjává. Pedig egyáltalán nem úgy indult az élete – különösen ifjúsága –, hogy abból arra lehetett volna következtetni, nemcsak „a Nyugat keresztyén gondolkodója” lesz belőle, hanem katolikus testvéreink ízlése szerint szent is. Érdekesebben mondja el életének azt az eseményét, amikor gyermekékként hallja a címben megadott fordulatot – tolle lege, tolle lege = vedd és olvasd, vedd és olvasd –, s mivel megérti a felszólítást, azonnal kinyitja a Szentírást a Római levélnél. S megkezdődik lelki küzdelme gyümölcsének – a hitre jutásnak – véglegesülése, és hívó keresztyénné válik, akinek az evangélikusság is sokat köszönhet, hiszen Luther ágostonos szerzetesként ismerhette meg a Bibliát. Tavaly történt...

2003. június 12-én 6.58-kor Augustinus: De civitate Dei (Isten országáról) című könyvét olvastam és kivonatoltam. A 11. fejezetnél tartottam, ahol a neves teo-

lógus-filozófus szerző azzal a témával foglalkozik, vajon ismerhette-e a görög filozófus Platón a zsidó Jeremiás próféta és a többi próféta írását? Nem tartja kizártnak a szellemi kapcsolódást közöttük, csak világos, hogy próféták által közvetlenül szól az Isten, amíg az értelem grádcisán állva áttételesen juthatunk szent belátásokra.

Éppen ezeken töprengtem, amikor az említett időpontban nagyon kedves, de mégis meghökkentő élményben volt részem. A nyári reggelen a templomkert felőli nyitott ablak alatt egy nagyon kellemesen, kedvesen, lélekemelően csengő gyermekhang szólalt meg. Ahogy visszaemlékszem rá, még most is melegség járja át a szívemet, mert nagyon kedves, nagyon aranyos, tisztán, üdén csengő kis hang volt azon a még friss nyári reggelen. S ez a szívvel-lelkel melengető gyermekhang kicsit elnyújtva, a szótagokat picit meghúzva, szó szerint és tisztán hallhatóan ezt mondta: „a teemploombaaa, az evangélikus templomba.” Dallama volt a gyermeki szózatnak, olyan, mint egy kíváncsian természetes kijelentésé.

Meglepetésemben elfelejtettem az ablakhoz menni, így semmit nem tudok a hang gazdájáról, ki lehetett és honnan jött, hová ment. A gyermekhang – amely-

lyel emlékeimben sem tudok betelni – nagyon kisiskolás gyermek hangja volt. Azon is elcsodálkoztam, hogy reggel 7-kor kik lehettek, és hogy-hogy éppen a nyitott ablakom előtt hallatszott a kijelentés, egy kicsit elnyújtott hangon. Felnőtt hangot nem hallottam, s a város zaja egyre jobban betolakodott a szobámba. Ez után sietve becsuktam az ablakot, hogy ezt a gyermekhangot sikerüljön őrizni a lelkemben.

„A templomba, az evangélikus templomba...” – és a szívemben elkezdett csilingelni a remény, hogy hátha Isten szólt be az ablakon, hogy csüggedt küldöncét felvillanyozza. Hátha a jövő generáció hangja szólt be az ablakon – és abban Isten hangja –, hogy majd legalább a következő generáció visszatalál a templomba, az evangélikus templomba.

A múlt század második felében – az 50-es, 60-as, 70-es stb. években – a szó szoros értelmében sikeresen kiverték a templomból az egymást követő generációkat. S most nagyon nehéz elérni azokat, akiknek a lelkében-szívében összezúzták az Isten iránti hitet, tiszteletet. Nehéz szót érteni azokkal, akiket hatalmi szóval, fenyegetéssel, lejáratással elidegenítettek Istentől, egyháztól, keresztyénségtől, hitől. Azokban az években, évtizedekben

született felebarátaink oly' sok negatívumot, hazugságot, igazságtalanságot halottak egyházról, Istenről stb., hogy szinte teljesen vagy majdnem teljesen elvesztették a lelki antennájukat irányunkban. Ezért szinte 2-3 generáció majdnem teljesen hiányzik a templomunkból: hála Istennek, újra vannak gyermekeink, sőt fiataljaink is, akiknek egy jelentős része a szülei nélkül jutott el Isten házába (volt, aki szülei ellenére!), és vannak az idősek, a 60 feletti, akiket még azok a szülők neveltek, akiktől nem volt idegen Isten ügye.

Egy gyermekhang – csengő szépséggel – beszólt az ablakomon 2003. június 12-én reggel 7 óra előtt 2 perccel, hogy „a templomba, az evangélikus templomba...” S bennem csilingelni kezdett a remény...

RIBÁR JÁNOS

Finn ökumenikus küldöttség a pápánál

Az Új Ember című katolikus hetilapban olvastuk, hogy az északi országból ökumenikus küldöttség érkezett Rómába, ahol január 19-én fogadta őket II. János Pál pápa, s örömmel szólt arról az előrehaladásról, amely a *katolikusok és az evangélikusok között* tapasztalható, öt évvel ezelőtt, hogy a két egyház képviselői közös nyilatkozatot írtak alá a megigazulás tanáról. A teljes és látható egység felé vezető úton való előrehaladás ígéretes jele egy új csoport, amelyet a Finn- és Svédország lutheránusai és katolikusai közötti párbeszéd céljából hoztak létre.

Annyit hozzáteszünk, hogy Finnország – mind a mai napig – 95%-ban evangélikus. Különösen érdekes volt ez számunkra, amikor testvér-ügyleti látogatásra érkezünk Tamperébe, s a templomok legnagyobb része mind evangélikus, és volt módunk megismerkedni a Tampere evangélikus központtal.

De nemcsak a számok, hanem a lelkiségük is felemelő, hiszen az evangélikus, azaz a lutheri etika, erkölcsi felfogás áthatja az egész finn társadalmat. Nyugodtan lehet azt állítani, hogy a 20. század egyik legsikeresebb állama lett, s maradt a mai napig is. Erkölcsileg és gazdaságilag is figyelemre méltó eredményeik vannak! Pedig országuk a múlt század elején még nálunk is szegényebb volt, jelenleg pedig az egyik leggazdagabb. S az egész azzal kezdődött, hogy volt egy ébredési irányzat, mely megmentette őket... Ilyesmi ránk férne magyarokra is. *Erjé*

Kultúránk ünnepén

Január 22. A naptár nem jelzi piros betűvel, mégis ünnepnapunk! A Magyar Kultúra Napja. Himnuszunk születésnapja. Kölcsey Ferenc 1823-ban ezen a napon írta meg utolérhetetlen mélységű, gyönyörűsége költeményét, melynek sorai szívbe markoló érzékletességgel tekintik át történelmünk küzdelmes napjait, amelyeket, Isten kegyelméből, átvéselt ez a nemzet.

A vészeket túlélte, a romokon újat teremtetett, s ma is naponta szembeszáll és megküzd a gonoszság erejével. Nem adja fel a reményt, hogy a szívós élni akarás, a kitartó törekvés, Isten segítségével, megtermi gyümölcseit. Küzd, emlékezik és ünnepel.

Országszerte sok irodalmi, képző- és zeneművészeti esemény hirdeti, bizonyítja, hogy évezredes keresztény kultúránk méltó az ünnepelésre! Ám a fényességben nagyra nőnek az árnyékok, élesek az ellentétek.

Az ünnepi megemlékezésről, irodalmi estről, színházi előadásról, hangversenyéről, kiállításról kilépvé mintha más világba érkeznénk. Elénk tárul napjaink sivár valósága. Lépten-nyomon belebotunk a kulturálatlan barbárságba.

Utcákon, közterületeken, vasúton, autóbúson vagy villamoson rengeteg a szemét. Hiába kínálják magukat a kisebb és nagyobb szemétygyűjtő edények, sokan, mintha valami különös kedvteléssel tennék, szanaszét dobálják a hulladékokat.

Különösen megdöbbenő a látvány, amikor jól öltözött fiatal nő hanyag mozdulattal ledobja a cigarettacsikket, majd gondosan széttapossa a járdán vagy éppen a játszótéri pad mellett, a homokban.

De a szemét nem csupán a földön jelenik meg, ott éktelenkedik különböző színekkel felrajzolva, felfestve a falakon, csúfítva, rongálva az épületeket.

Megjelenik a szemét az emberek magatartásában is; kíméletlen, tapintatlanul durva hangoskodás, erőszakos tolakodás formájában. A drogok veszélyes terjedésében. Fialatok fülsértő hahotázásában, hányaveti, tapintatlan viselkedésében. Jelen van a közbeszédben, az úton-útfélen hallható trágár kifejezésekben, valamint a rádió és televízió által sugárzott lélekromboló, rossz példákat, hamis értékrendet felmutató, vagy éppen „csak” tartalmatlan, üres időpocsékolást jelentő műsorokban.

Édes anyanyelvünk tisztaságát szennyezi a sok nyelvi szemét. Szép magyar nyelvünk gazdag szókincsét fokozatosan

szegényíti, rombolja az egyre terjedő magyartalan, értelmetlen, gyakran nyelvtanilag helytelen szóhasználat. Már nemcsak az utca nyelvében, hanem, sajnos, a rádióban és tévében is egyre gyakoribb az idegenszerű hanglejtés, a rosszul tagolt beszéd. A nyilvánosság előtt megszólalók nem érzik annak a felelősségét, hogy mintául szolgáljanak hallgatóságuknak. Rosszul tagolt, helytelenül hangsúlyozott, hibásan fogalmazott mondataikat gyakran megérteni is alig lehet.

Az idétlen, idegeket borzoló reklámok csak tetézik a nyelv- és ízlésrombolást, mindenek elé helyezve az anyagi érdekeltséget, korlátlan költsékre szabítva sok meggondolatlan nézőt, hallgatót.

Ne engedjük, hogy a legfontosabb cél, az elsőrendű szempont az üzleti haszon szerzés, s a legfőbb érték a pénz legyen! Vigyázzunk jobban valódi értékeinkre! Órizzuk azokat féltő gonddal, szeretettel!

Isten a világot széppé, jónak teremtette, és az embert úgy alkotta, úgy formálta meg, hogy boldog lehessen benne. Adott sokféle képességet, értelmet, éles elmét, tehetséget, ügyességet, testi és lelki erőt. Adott szorgalmat, kitartást, lehetőséget, hogy megszerezze, megtermelje mindazt, amire szüksége van, s azt is, ami már nem közvetlen létszükséglet, de ami széppé, tartalmassá, értékessé teszi az életet, örömmel tölti el az ember szívét.

Az emberiség évezredek óta városok, államok jólétben, műkincsekben bővelkedő sokaságát építette ki a földkerekség különböző területein. Honfoglaló őseink éppen itt, a Kárpátok ölelésében találtak otthonra. A magyar nép itt találta ki adottságait. Egy évezred minden megpróbáltatása, véres háború ellenére itt virágoztathatta ki művészi és tudományos értékekben gazdag kultúráját, országot épített magának. Otthonunk, őseink földje, édes hazánk ez az ország!

Isten segítségével, megtartó kegyelme nélkül mindez nem jöhetett volna létre, nem maradhatott volna meg napjainkig, nélküle ma nem ünnepelhetnénk! Becsüljük meg, köszönjük meg ajándékát naponta! Övé legyen a hála és a dicsőség! Tőle kérjük erőt, kitartást a ránk váró munkára, küzdelemre, áldást minden napunkra!

FÜRST ENIKŐ

Téli szünet

Először szeretném még egyszer megköszönni az érintetteknek a Vízkeleszt napi ünnepi istentiszteleten való tevékeny részvételt! Jólesett a sok pozitív visszajelzés, és hálás vagyok Istennek, hogy így sikerülhetett. Hozzáteszem: még így is messze volt az általam elképzeltől. Viszont megerősödött az a hitem, hogy igenis lehet érdekesen, a jelenleginél vonzóbb módon „megcsinálni” egy istentiszteletet.

Az adventi időszakra és a téli szünetre visszatekintve végiggondoltam azokat az eseményeket, alkalmakat, amelyek során úgy éreztem: bárcsak soká tartana, még maradjunk együtt, ne érjen még véget! Ha meg tudjuk ragadni, hogy mitől voltak ezek olyan jók (legalábbis számomra), akkor abból a későbbiekben is gazdagodhatunk.

Elsőként említem meg a diákok közös éneklését decemberben, a művelődési ház előtt. Öröm volt együtt látni kicsiket és nagyokat, hallgatni őket, s a végén bekapcsolódnia a közös éneklésbe. Jó volt találkozni azokkal is, akik iges lapot, sza-

loncukrot, teát osztottak, jó volt együtt lenni azokkal, akik szülőként, osztálytársként, tanárként, vagy éppen csak arra járva, hallgatták az éneklést. Számomra igazán felemelő hangulatú volt az adventi este, köszönöm azoknak, akik létrehozták!

Másodsor: a feleségemmel kettőnek nagy élmény volt a tavaszi passió-előadás után most egy betlehemes darabbal készülni. Hatalmas élmény volt a szereplőket kiválogatni, a díszleteket, a jelmezeket kitalálni, elkészíteni, a darabot elképzelni a templom terébe. És persze a próbák! Úgy érzem, ezek többeket közelebb hozott egymáshoz, és jó volt, hogy kétszer is bemutathattuk az előadást. Köszönettel tartozom minden résztvevőnek!

A harmadik emlék egy magamban megélt hangulat. A gyermekek karácsonya és a szentesti istentisztelet között volt egy üres félórám. Nem mentem már haza, a templomban maradtam. A sötét, illetve csak gyéren megvilágított templomban. De akkor, ott, olyan atmoszférájá-

hangulata volt a templomnak, ami engem egészen megragadott. Vajon csak rám lett volna ilyen hatással? Csak én éreztem úgy, hogy sokkal gyakrabban tarthatnánk alkalmakat a templomban? Például tavaszi, nyári estéken.

A negyedik emlékemben részben az előzőt éltem át. Az éjféle betlehemes volt ez, ami ugyancsak sokáig emlékezetes marad. A szépen szóló énekekkel, a gyakorlott hangszeres kísérettel, a furulyaszóval, a sötétben pislákoló gyertyafényekkel. És amit csak ilyenkor, karácsony éjszaka szoktam átélni: hogy nagyon sokáig együtt maradunk még, köszöntve egymást, és megköszönve a másikkal, amit lehet.

Tudom, hogy ezek (a harmadikat kivéve) nem csak nekem jelentettek sokat. De vajon mitől voltak olyan jók, emlékezetesek, életszerűek, vonzóak? Ha megtaláljuk a választ ezekre, akkor már csak azt kell kitalálnunk, hogy hogyan lehetne mindezt a jót átmenteni a gyülekezeti életünkbe.

NAGY ERVIN

Iskolai idill

Karácsony előtti hetekben bementem az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium igazgatói szobájába, hogy egy kis adományt fizessek be az iskola pénztárába, s a következő percekben egy családias jelenetnek lettem a tanúja. Az igazgatónő felajánlotta, hogy elkísér egy másik irodába, ahol adományomat befizethetem. Kiléptünk a folyosóra, ahol a gyermekek óráközi szünetet tartottak. Szaladgáltak, önfeledten játszottak. Ahogy mentünk az iroda felé, két hatodik-hetedik osztályos leányka odaszaladt az igazgatónőhöz, és egyik jobbról, másik balról, mint gyermek az anyját, átölelték. Hogy a jelenet még idillikusabb legyen, odalépett egy nagyfiú is, aki mindhármukat átölelte. Csodálkoztam ezen a családias, idilli pillanaton.

Számomra meglepő volt látni ezt a néhány másodpercig tartó jelenetet. Most értettem meg azt az édesanyját, aki a falusi iskolából évekkal ezelőtt ide adta gyenge idegzetű gyermekeit, itt pedig az egyikük országos versenyen is sikeresen vette az akadályokat. Itt látszik meg, hogy mit jelent a keresztény szellemiségű oktatás, szigorú nevelés, ha azt szeretettel végzik a pedagógusok. S az is, mennyire

szükséges a mindennapi életben a szeretet. Hányszor halljuk lelkészeinktől, olvashatjuk a könyvek könyvéből, a Bibliából, hogy szeretet nélkül semmik vagyunk. Mennyire int bennünket az Írás, hogy még az ellenségeinket is szeretnünk kell. Gondoljunk csak arra a bibliai lelkületből született gondolatra: ha megdobnak kövel, dobd vissza kenyérrel. Mennyivel jobb a „parancsot” így teljesíteni,

mint kőre kövel felelni. Mert mit mond a költő: „Repül a nehéz kő: ki tudja hol áll meg? / Ki tudja hol áll meg s kit hogyan talál meg?” A repülő kő halálra zúz, de a kenyér életet ad.

Bocsássák meg nekem, kedves olvasóim, hogy ilyen filozófiai elmélkedésbe fogtam, de a fenti jelenet nagyon meghatótt. Ez a néhány pillanat számomra azt igazolta, hogy valóban lehet a jövő ígéreteit így is nevelni. De csak akkor, ha a szü-

lő és az iskola együttesen megteszi a magáét. És ez csak úgy lehetséges, ha nem tiltják meg a tanárnak, hogyha probléma van, akkor azt a szülővel együtt munkálkodva oldhassa meg.

Sok pedagógus, de még inkább több szülő azt hiszi, hogy akkor tesz a gyermeknek jót, ha gátlástalanul hagyja kifejlődni a gyermek egyéniségét. De egyet jegezzzen meg mindenki! Az élet nagyon nehéz és kegyetlen. Ebben az úgynevezett életben nagy megpróbáltatások várnak reánk. Meg kell tanulnunk, tudomásul kell vennünk azt, hogy soha vagy csak nagyon ritkán van az úgy, ahogy mi elképzeljük. Éppen ezért rá kell készülnünk, rá kell készíteni ifjúságunkat a kudarcra is. Ez a pedagógus és a szülő együttes feladata, s kötelessége. Meg kell tanítani a gyermeket arra, hogy mikor igen, s hogy mikor nem. De azt is meg kell tanítani, mikor kell ezeket a szavakat helyesen alkalmazni.

Nagyon köszönöm, hogy tanúja lehettem evangélikus iskolánk pedagógusai és diákjai bensőséges életének.

Isten áldása kísérelje életüket, munkájukat! Erős vár a mi Istenünk!

CZIKORA LAJOS

Szenvedés a halál közelében

Avagy „Ivan Iljics halála” (Tolsztoj), vagy „A nővér” (Márai)

Tolsztoj világhírű, „Ivan Iljics halála” című remekművében arra céloz, hogy a halál közelében háromféle szenvedés nehezíti meg a végső küzdelmünket:

1. A fizikai szenvedés.
2. A lelki szenvedés.
3. Az erkölcsi szenvedés.

Első tétel: a fizikai szenvedés ténye.

Ivan Iljics és sorstársai (azaz bárki, mi is) elszenvedhetik a halál közelében a test drámai történéseit, a fizikai fájdalmat. Szörnyű görcsök, eszméletvesztést előidéző testi kínok jelentkezhetnek, melyeket a legerősebb fájdalomcsillapítók is csak nehezen tudnak csökkenteni. Kétséges, de mégis elfogadni szükséges, hogy vannak helyzetek, amikor a halál közelében a fizikai fájdalmat a legerősebb szerekekkel (pl. ópium) kell fékezni. Ilyenkor nem a fájdalom csökken, hanem a tudatállapot érzékenysége változik. Zseniális sorokat ír erről Márai Sándor is „A nővér” című regényében, amelyben egy szerencsétlenül járt zongoraművészt feszít a fájdalom keresztjére a test gyengesége.

Nem mondhatunk mást, mint azt, hogy az orvosnak – a rendelkezésére álló törvényes eszközökkel – nemcsak joga, de kötelessége is a fájdalom csökkentése.

A reanimációs kutatások szerint a reanimáltak (klinikai halál állapotából újra élesztettek) arról számolnak be, hogy megtapasztalták a fizikai fájdalmat az elviselhetetlenségig, s akkor hirtelen és váratlanul, egyik pillanatról a másikra megszűntek az addig kimondhatatlannak tűnő fájdalmak, és elkezdődött az az élménysorozat, amit azután, a sikeres újraélesztés után, dadogó szavakkal elmondhattak. Számos esetet lehetne idézni, hogy a szörnyű fájdalom egészen a testből való kilépés élményéig tartott, s azután egy hatalmas felszabadultsági érzésre került sor, az alagútélménytől egészen a személyességet sugárzó fénylénnyig, aki szembesítette a vándort életének történéseivel. Panorámaszerűen láthatta az illető az egész életét, de ebben a helyzetben egy értékrend fényében látta önmagát. Majd amikor visszatérhetett a testbe – így a beszámoló – újra jelentkezett a fizikai fájdalom.

Ám nagyon is elképzelhető, hogy a halál közelében a fizikai fájdalom az egyik legkönnyebben kezelhető fájdalom, szenvedés, mert a tudatállapotokat megváltoztató fájdalomcsillapító gyógyszerek hatásáról értesülhettünk már. Márai fantasztikusan érdekesen ír a zongor-

raművész fájdalmának gyógyszeres kezeléséről, és az érintett művész lelki történéseiről, ahogy a fájdalomcsillapító hatása alatt egyre messzebből szemlélhette önmagát, és amikor a hatás múlásával újra belebonyolódik a fizikai lét keserves zsákutcájába. Elképzelhető azonban, hogy ez a fizikai fájdalom az egyik legkönnyebben kezelhető fájdalom, mert van ennél még rosszabb is.

Második tétel: a lelki fájdalom ténye a halál közelében. Kiszolgáltatottság, elhagyatottság, meg nem értettség, vagyis a magány borzalmas érzése akkor, amikor az ember a halállal, a mulandósággal szembesül. A lélek már nem szedálható olyan könnyen, mint a tudat, amelyben bizonyos központokat kikapcsolhatnk a hozzáértők, mert a lélek a legkimondhatatlanabb szenvedése a magányosság. Bármerre fordul is az ember, alig talál valakit, aki abban a halálközeli helyzetében meg tudná érteni, és még inkább: együtt tudna érezni vele; akkor, amikor a létünk, az egzisztenciánk került veszélybe.

És ez olyan, mint amikor az ember – képpel kifejezve – megbotlik valamiben és reflexszerűen kapaszkodó után kap, és nincs annál borzalmasabb, amikor semmilyen kapaszkodót nem találunk, s csak zuhanunk. A lelki szenvedésben megtáncorodik az egész lényünk, az egész életünk és lelki értelemben is kapaszkodót keresünk, de ez már sokkal, de sokkal kétségesebb, mint a fizikai kapaszkodó, az éppen kezünk ügyébe kerülő korlát vagy fogantyú. Mert lelki értelemben nincsen tárgyi kapaszkodó, egyedül valakinek a személyisége lehetne támaszunk, vagyis a lelki szenvedés ügyében csak egy felebarát lehet a segítségünkre, és abban az esetben is csak az a felebarát, aki a lelkével, a lelkéből fakadó együttérzésével, szeretetével képes felelni a magányt a kiszolgáltatottságában végtelenül árva emberrel.

„Uram, nincs emberem!” – panaszolja a 38 éve beteg a Bethesda fürdőpartján, és ez a panasz egyetemes és rettenetes, mert modern, extrovertált, magunktól és másoktól is el-, illetve kifelé forduló életünkben nincs erőtartalék arra, hogy szeretettel felvegyük mások (lelki) fájdalmát. A fizikai fájdalmat valóban nem tudjuk megosztani másokkal, de a lelkit meg tudnánk, ha nem félnénk egymástól, és nem kerülnék rettegve a szenvedő embereket. A lelki szenvedés enyhülését – különösen a haldoklók esetében – csak a má-

sik jelenléte biztosíthatná, de nagyon sokszor menekülünk egymás elől.

Ismert olyan reanimációs élmény, mikor valaki arról számol be, hogy autóbaleset következtében a klinikai halál állapotában pontosan látta a körötte kétségbeesetten szaladgálókat, akik úgymond meg akarták menteni, és ezekből az emberekből csupa rettegés és pánik sugárzott felé, ami csak megnehezítette a helyzetét. De egyszer csak arra lett figyelmes, hogy az út melletti egyik fa felől csodálatos békesség sugárzik órá, s a súlyos balesetet szenvedő testen kívüli állapotában meglátott valakit, aki imádkozott érte.

Ez arra hívja fel a figyelmünket, hogy a lelki szenvedés esetében – ami sohasem kerülhető ki – óriási szolgálat lenne az imádkozó szolgálat (egy konkrét eset bemutatásával írtam is erről az Evangélikus Életben). Az imádság mellett természetesen lelkileg enyhítő lenne a tényleges fizikai jelenlét: hang, simogatás, izzadság letörlése és hasonló formájában. Legnagyobb szenvedésünk a lélek magánya!

Harmadik tétel: az erkölcsi szenvedés ténye. Ivan Iljics szenvedésének van egy hatalmas erkölcsi dimenziója is: „Talán nem úgy éltem, ahogy kellett volna – hástított az elméjébe a sejtetem.”

Ettől a pillanattól kezdve „gyakorta eszébe ötlött a gondolat, hogy mindennek az az oka, hogy nem úgy élt, mint ahogy kellett volna.” Ivan Iljics eleinte hevesen elutasítja ezt a képtelen gondolatot, hiszen ő egész életében csak megfelelni akart, feletteseinek, családjának, kártyapartnereinek, környezetének. Semmi más nem érdekelt, csak az, hogy megfeleljen. Képtelenség, vele nem lehet baj!

Lev Tolsztoj eleve elítélte lelke gyermekét, azaz Ivan Iljicsset (bár lehet, hogy önmagát), amikor a róla írottakat ezzel a szörnyű, egyszerű mondattal kezdi: „Ivan Iljics élete egyszerű, mindennapi és iszonyú volt.” Igen sokáig tart Ivan Iljics testi és lelki szenvedése, mire rádőbben az érintőlegesen felidézett erkölcsi szenvedés jelenségére, amit eleinte hevesen visszautasít azzal, hogy ő egész életében (45 éves) nagyon rendes ember volt. Ezt azzal is igazolni akarja, hogy felidézi: nagyon jó a róla alkotott közvélekedés.

Az erkölcsi kín: hogy nem úgy élt, ahogy kellett volna! Fájdalma csak akkor enyhült és vált ő így képessé az elmeneletre, amikor valódi érzések jelentek meg szenvedő lelkében és szívében, és akkor a halál helyett világosság gyúlt benne és körötte. „Milyen boldogság” – mondta, és a halál megszűnt...

Nekünk mindennél fontosabb az Úr Jézus Krisztus valamennyi idevágó szava, de különösen az, hogy Isten Báránya magára vette a mi bűneinket.

Tessedik Sámuel és családja orosházi kapcsolatai

Tessedik Sámuel – élt 1742–1820-ig – szarvasi evangélikus lelkész a protestáns szellemtörténet kimagasló egyénisége. Volt aki Széchenyi Istvánhoz, más Albert Schweitzerhez hasonlította. A fiatal Tessedik a polgárosodottabb német városokban folytatott tanulmányai közben döbrent rá az elmaradott magyar viszonyokra. Hazatérte után erőt gyűjtött, felkészült és 1780-ban Szarvason megalapította a világ első dolgozva nevelő gazdasági iskoláját. Napjainkig ható munkásságáról tucatnyi könyv, számtalan tanulmány, kisebb-nagyobb írás látott napvilágot.

Dr. Nádor (Neumann) Jenő szarvasi gimnáziumi igazgató, történész, egykori egyházmegyei felügyelőnk Tessedik lelkész munkájának három fő irányát látta: a gazdasági reformátorét, a pedagógusét és a falufejlesztőét.

Igehirdetése a hasznos gyakorlati ismeretekre, állandóan tevékeny, dolgos életre nevelték a szarvasiakat. Egyike volt azoknak a tudós papoknak, akik a reformkor előtti Magyarországon a polgárosodás útját szorgalmazták. A jobbágy-nak szabadság és tulajdon kell, írta Tessedik évtizedekkel Wesselényi Miklós és Kölcsey Ferenc előtt.

Tessedik Sámuelnek és családtagjainak orosházi kötődéseit eddig még nem vizsgálták a kutatók. Jelen írásunk erre tesz kísérletet.

Az biztos, hogy Tessedik szarvasi (1767) beiktatásakor mindkét település, Orosháza és Szarvas a Pest-Békési Evangélikus Egyházmegyéhez tartozott, ami a szervezeti kötődés mellett esperességi gyűléseken való részvételt, lelképásztori ismereteket, barátságokat, találkozásokat is jelentett. Az esperesség székhelye 1786-tól Szimonidesz János (1753–1822) lelkészünknek köszönhetően Orosházára került, majd ugyancsak Szimonidesz lett az esperes 1791-től, mikor létrejött a Szarvas is magába foglaló Békés-Bánati Egyházmegye. 1803–1806-ig Tessedik lelkész társa, a Selmecbányáról Szarvasra költözött Hamaliár Márton a bányakerületi püspök, így Szarvas néhány évre püspöki székhellyé vált.

A Pest-Békési Esperesség feltehetőleg 1780-ban a Békés megyei evangélikus iskolák dékánásával bízta meg Tessediket. Első dolga az volt, hogy a megye evangélikus iskoláit Szarvason, Csabán, Orosházán, Mezőberényben és Tótkomlóson körbejárta. Felismerte azt, hogy a

tanulóknak a mindennapi életben hasznosítható ismeretekre van szüksége. Egész életében alapelve maradt az, hogy küzdjön a tudatlanság és a tétlenség ellen. Tudta, hogy a boldoguláshoz a parasztok gyermekeit munkás életre, szakmai műveltségre, önálló gondolkodásra kell nevelni. Ennek érdekében sok könyvet is írt.

A lélekszámban szépen gyarapodó Orosházán a Tessediknél közel három évtizeddel idősebb Horváth András (1715–1785) volt az egyedüli lelkész a település 1744-es alapításától egészen 1783-ig, majd a már említett energikus Szimonidesz János, aki egyébként sokszor megfordult Szarvason is. Második lelkészként megválasztották Ágoston Istvánt (1770–1816), ő Tessedikhez hasonlóan járt a Gotha melletti Schnepfenthalban a híres német filantropista pedagógus Salzmann-nál. Az orosházi lelkészek mellett a tanítókkal állt kapcsolatban Tessedik. Valószínűleg Antal Jánossal, Falkusházy (Lacsny) Lászlóval, Pintér Józseffel.

Egy szomorú esemény is ideköti Tessediket Orosházához, amelynek nyomát halotti anyakönyvünk őrzi. Itt halt meg a nem egészen 1 éves kislány, János, 1791. december 23-án.

A Tessedikeket évtizedekig tartó családi kapcsolatok fűzték Orosházához. Az egyik lány, Johanna 1820 novemberében – mindössze egy hónappal a nagy Tessedik halála előtt – ment férjhez Mikolay István szarvasi segédlelkészhez, aki aztán (1823-tól 1862-es haláláig) 39 éven keresztül beiktatott lelkésze volt az orosházi gyülekezetnek. Ugyancsak 1862-ben, négy hónappal férje halála előtt fejeződött be Mikolayné Tessedik Johanna földi élete. Ő volt a Tessedik család és Orosháza kapcsolatának fő képviselője.

Hogyan ápolta édesapja emlékét az Orosházán lakó Mikolayné Tessedik Johanna? 1845-ben Érkövy Adolf Tessedik Sámuel halálának 25. évfordulóján emlékbeszédet tartott a Magyar Gazdasági Egyesületben. Érkövy már 1844-ben arra kérte az Orosházán szolgáló Mikolay István lelkészt (aki Tessedik káplánja volt és ő tartotta Tessedik második felesége, Lisovinyi Karolina elhunytakor a magyar nyelvű búcsúztatót) és feleségét, Tessedik Johannát, hogy vessék papírra emlékeiket Tessedik Sámuelről. Ezt az első Tessedik pályaképet és a munkásságáról szóló összegzést Mikolay István és felesége Orosházán állította össze.

Itt születtek az unokák, akikre tovább hagyományozódott a tessediki szellem, a magyar nemzettudat ápolása, a föld és a munka szeretete. Kik voltak ők?

Az 1880-ban meghalt Mikolay Ferenc mérnök, a szabadságharc bukása után várfogságot szenvedett, Mikolay Albert (1827–1849) jogász, a szabadságharc első orosházi tiszt halottja. Az 1832-ben született Mikolay Vilma, aki Neumann Károly újfazeskasvarsándi lelkészhez ment feleségül (róluk az Orosházi Harangszó 2001. húsvéti számában szoltunk *Petőfiről és Neumann Károly orosházi lelkészről c. írásunkban*). Leghosszabb ideig élt Orosházán Mikolay István (1833–1919) a Károlyi uradalom ügyvédje, az ő tulajdona volt a vasútállomás mögötti úgynevezett Mikolay-kert. A másik Mikolay lányt, az 1837-ben született Johannát a hites lelkész-tanár és gabonanemesítő Mokry Sámuel (1832–1909) vette feleségül. Ők, ugyanúgy mint Mikolay István (1791–1862) és neje Tessedik Johanna (1798–1862), is az orosházi alvégi temetőben nyugszanak. Viszonylag hosszú életet élt még egy orosházi Tessedik unoka, Mikolay Lajos (1840–1910), ő uradalmi inspektor volt és Pesten hunyt el.

Egy másik ágból származó Tessedik unoka is élt néhány évig Orosházán. A mezőberényi földmérő ifj. Tessedik Sámuel Károly nevű fia (1814–1887) megyei levéltárnok, aljegyző, majd 1840-től 1846-ig orosházi alszolgabíró.

Teljesen véletlenül bukkantunk rá egy másik szálra Tessedik és Orosháza kapcsolatát illetően. 1815-ben Skolka Sámuel tanító a Prágában kiadott Hesperus című német nyelvű folyóiratban Orosháza nevezetes embereiről szólva kettőt említ meg. Horváth Pál helyi bírót és egy Sitkei György nevű öreg szőlőtermesztőt. Ez utóbbi Tessedik szerint olyan jó aszúborot készített, hogy az ízben egyenértékű volt a tokaji borral.

Felleltünk a Tessedik-irodalomban egy olyan apróságot is, hogy Lehoczky Lajos, aki 1810–1818-ig Orosházán szolgáló megyei esküdt volt, megvette Tessedik Sámuel 42 holdnyi kertjét és földjét, s ezzel a birtokos nemesek közé küzdötte fel magát. Lehoczky Lajos annak a Lehoczky Pálnak a fia, aki Tessedik debreceni iskolatársa volt, majd szarvasi alszolgabíró.

További kutatásokat igényel, hogy járjak-e Tessedik iskolájába orosháziak, és ők hogyan hasznosították az ott tanult ismereteket? Mikor került Orosházára a Tessedik által meghonosított akácfa? S az is, hogy mikor kezdték meg nálunk a lóhere és lucerna termesztését, illetve a vasborona vagy a henger használatát? Kérdések, kérdések, kérdések...

460 éve kezdte szolgálatát Sztárai Mihály

Ismeretlen a neve, vagy valahonnan emlékszünk rá? Mintha egy régi hit-tanórán vagy egy előadásban már hallottuk volna! De ki is volt ő? Erre már talán kevesen tudnak válaszolni, így elárulom: egyik legelső reformátorunk, aki 460 éve kezdte el szolgálatát hazánkban. Egy ilyen rövid írás keretében nem lehet túl sokat elmondani róla, de arra talán jó lesz ez a kis cikk, hogy bemutassam őt.

Életében a szolgálat tüze hajtotta. Sokáig úgy tudtuk, hogy fiatal korában Sárospatakra került, majd ferences szerzetes lett. S eddig az is hozzátartozott emlékeinkhez: ő indította el ezen a tájon a reformációt. Nemrégiben azonban „ő maga cáfolta meg” ezt. Pontosabban az történt, hogy egy kutató Rómában rátalált egy írására, amelyről eddig nem is tudtunk. Ehhez volt egy kísérőlevél is. Ebben írja életére visszatekintve: „amikor én siklósi rektor voltam”. De hogyan lett rektorból, tanítóból lelkész? Ez a mai napig feltáratlan kérdés. Talán az egyik legelső nemzedékhez tartozó reformátorunk, Szilvási-Siklósi Mihály érintette meg? Mindenesetre Sztárai a szintén akkor Siklóson tartózkodó koronaőr, Perényi Imre fiának nevelője lett. Őt kísérte ilyen minőségben Páduába, az egyetemre, s minden bizonynyal ő maga is hallgatta az egyetemi előadásokat. De közben történt benne valami. Erről is ír az említett kísérőlevélben. Egy itáliai vezetőnek írja sorait, a Perényi család történetét, de közben már lefordított egy prédikációs kötetet magyarra, kéri a kiadásban való segítséget. Mindezt azért, hogy elvihesse az evangéliumot a „szegény magyaroknak, akik a török uralma alatt lassan elfeledik Krisztus nevét.” Ez – mai tudásunk szerint – első jele a benne égő tűznek, kezdete szolgálatának. A következő évben – 1544-ben (460 évvel ezelőtt!) – már Laskón volt. Itt lett a rektorból lelkész. Ma sem tudjuk, ki ordnálta, de így olvassuk: „átadták neki a laskói parókiát.” Hivatalosan. S elkezdte fantasztikus missziói szolgálatát. Hét év alatt 120 evangélikus gyülekezetet alapított! Ez még akkor is sok, ha ezek előzőleg katolikusok voltak. S ezeket együtt is tartotta, gondoskodott lelkészekről e terület magyar és szlovén oldalán is. Aztán Tolnára került, s az akkori nagyváros reformációját ő fejezte be. Megint visszament Laskóra, de lassan a reformáció másik, helvét, mai szóval református iránya elborította e tájat, Szegedi Kis István szolgálatával. Neki bizony mennie kellett, „Baranyáját ott kellett hagynia”. Elindult a vándorúton, a szolgálat útján. Gyulán

prédikált (erről külön is érdekes volna többet írni egyszer, hiszen Orosháza közelében vagyunk). Innen került Sárospatakra, majd megint tovább, s még mindig református nyomásra, Pápára. Innen még Sopronba hívták. Ment is volna szívesen, de 1575 elején Pápán befejezte életét. Nem tudjuk, hol van eltemetve. De Isten bizonyára szeretetében és emlékezetében őrzi.

Az énekes reformátor. Leginkább így szokták emlegetni, s ennek két oka is van. Az egyik: fennmaradt egy következő generációs idős ember emlékezése, ahogyan a laskói istentiszteleteket tartotta. Nem a templomban. A templomdombon kezdett esténként hegedülni és énekelni. Ez volt a „harangszó”. S jöttek a hívek a faluból, de később az egész környékről. Talán azt mondhatnánk: ébredés támadt. S az emlékezés így folytatódik: amikor látta, hogy együtt vannak, letette hegedűjét és elkezdte a „kereszt igéjét” hirdetni. S talán estébe nyúlóan tartott az istentisztelet. Éveken át. Másik oka az „énekes” jelzőnek: egyik legelső volt hazánkban, aki zsolttárok fordított. Tizenhatról tudunk, amelyet nem egyszerűen fordított, hanem átültetett magyarra. Méghozzá mai irodalmárok szerint is zseniális módon.

Ezen felül saját énekei is születtek, ezek közül négyről tudunk ma. Énekeiben nemcsak dicséri Krisztust, de hirdeti is a róla szóló evangéliumot. Mai énekeskönyvünkben sajnos csak egyetlen éneke van, a 47-es: „Mely igen jó az Úristent dicsérni”.

Az első dunántúli lutheránus püspök volt. 1553-ból való egy levele ezzel az aláírással: episcopus Michel Sztarinus. Sztárai Mihály püspök. S járta kerületét, a tolnai iskolában pedig képezte, felszentelte és kiküldte a fiatal lelkészeket. Találtunk a levéltárunkban egy 16. századi lelkészszentelő istentiszteleti liturgiát. Minden bizonnyal ezt is ő szerkesztette, nyelvezete, kora szóhasználata és a török uralom alatti kifejezések is rá vallanak. Csodálatos élmény ezt a liturgiát ma végigolvasni. De szerkesztett egyházkerülete számára törvénykönyvet is. Sokáig azt hitték, ez is református eredetű, mára kiderült, hogy az országban másfél évszázadon át ható és gyakorolt törvénykönyvet minden bizonnyal ő állította össze. Egy későbbi kutató szerint posztillás könyvet is írt, hogy segítse lelkésztársait az igehirdetésben. Ki tudná felsorolni útjait, munkáját. Egy kortársa életrajza szerint háromszor ítélték kivégzésre, mindig

megmenekült. Voltak ellenségei is. De ő rendületlenül hirdette az evangéliumot. S maga írja kerületéről, hogy akik jönnek és végignézik, azt mondják, hogy jobban szervezett egyházkerület, mint amelyek sokkal előbb indultak! Magyarországon, pontosabban Erdélyben 1545 óta van lutheránus püspök. De itt, a török alatt és Dunántúlon ő volt az első, aki Baranyában, s aztán mindenütt, ahol megfordult „lutheránus szigetét” akart létrehozni. Vannak, akik még ma is kétkednek püspökségében. Pedig az volt ő, tisztének felelősségével és boldog tudatával is.

Az első magyar drámaírónk is ő volt. Ezt már csak megemlítjük, de e nélkül nem teljes a kép. Nem mai „drámáról” van szó, hanem talán iskoladramának lehetne nevezni írásait. Mindkettő, mert kettőről tudunk, vitázó dráma. Benne a lutheránus pap vitázik a katolikusokkal, még magával a pápával is. S a végén egy gyermek kijelenti: láthatjátok, férfiak és asszonyok, hol az igazság! Hol van az igaz papság? Nem biztos, hogy a tonzúrás, nőtlen papok hirdetik az igazat, hanem azok, akik mostanában megértették Krisztus szavát, és elindultak, talán családostul, ennek szolgálatára. Ő maga nem nősült meg. Személyes életéről szinte semmit nem tudunk, mert neki nem ez volt a fontos, hanem Isten ügye.

Most, amikor már 460 éve annak, hogy megkezdődött Dunántúlon a reformáció munkája, köszönjük meg Sztárai Mihály életét és szolgálatát. És kérjük Istent: adjon ma is tüzes hitű, szolgálatukba bele nem fáradó lelkészeket és gyülekezeti tagokat, elevenítse meg a mindig és ma is „ellenséges világban” egyházát.

KEVEHÁZI LÁSZLÓ

A madár dala

A tanítványok mindent tudni akartak Istenről, s ezért állandó kérdésekkel halmozták el a Mestert. Ő ezt mondta:

– Isten az Ismeretlen és a Megismerhetetlen. Mindaz, amit Őröla állítunk, a kérdéseikre adott összes válasz csak a valóság elferdítése.

A Tanítványok nem értették:

– Akkor te miért beszélsz Róla egyáltalán?

– Miért dalol a madár? – kérdezett vissza a Mester.

ANTHONY de MELLO

XIX. századi pedagógusok üzenete

Egy új neveléstörténeti kiadványról

1825-ben, mikor a nemzeti szellemű, korszerű műveltséget adó leánynevelés egészen gyermekcipőben járt, a Kassán kiadott Felső Magyar Országai Minerva című folyóirat egyik cikkírója feltette a nagy kérdést: „Mennyire legyen az Asszony-személy jártas a Tudományban?” A nők szellemi fejlődését pártoló szerző azonnal megadta a választ. „A Tudomány olly szép, hogy azok, akik az emberi Nemzet egész szép felét ezen gyönyörűségtől meg akarják fosztani, előttem kegyetleneknek látsznak.” A nők elméje ugyanis „sokkal sokkal elevenebb és finomabb, mint a férfiaké. Sokkal serényebb, sokkal virgonczabb, mint sem kívánnánk, és olly könnyen feltalálja magát, hogy sokszor bámulunk rajta. Ha annyit tanulnának mint a mi tudósaink, miért nem lehetnének ezekhez hasonlók?” – idézi Fehér Katalin e közel 180 éve leírt sorokat a reformkori neveléssel foglalkozó tanulmányában.

Havonta ezernél több könyv hagyja el a nyomdákat, értéktelen művek sokszor hatalmas reklámmal, más – talán több figyelmet érdemlő – kiadványok pedig szépen, csendben, mindenféle publicitással nélkül csak egészen szűk réteghez jutnak el. Ez utóbbiak közé tartozik a Dombi Alice és Oláh János szerkesztők által a közelmúltban kibocsátott kötet, melynek célja az alábbiakban fogalmazódik meg: „Így adunk közre egy kisebb fajta »csokrot« azoknak a sokszor méltatlanul elfeledett XIX. századi pedagógusoknak a sorából, akik a maguk korában a haladás képviselői, gondolataikkal

mintegy a XXI. század pedagógiai megújulásának megelőlegezői voltak.”

Lapunkban nincs módunk közzétenni a kötet közel harminc tanulmányának még a címét sem, de – többek között – olvashatunk az óvodaalapító Brunsvik Terézről és Pestalozziról, a magyar nőnevelés előfutáráról, Veres Pálné Beniczky Herminről (férje evangélikus esperességi felügyelő volt), a nyelvész Révai Miklósról, s a zenepedagógus Bartalus Istvánról.

Mindössze a fejezetcímeiket közöljük: *Gyermekkép-tanítókép a XIX. században – Népművelés-népoktatás – Harc a nők jogaiért – Küzdelem az új gondolkodásmóddért – A kor pedagógiai sajtója a polgárosodásért*. Bennünket leginkább a *Protestáns papok az iskola megreformálásáért* című fejezet érdekelt, melyet az egykori gádoros tanár, dr. Oláh János írt, aki ma a szegedi Juhász Gyula Tanárképző Főiskola kihelyezett orosházi tagozatán is oktat, és érdeklődése az evangélikus neveléstörténet felé fordult. Ebben a kötetben négy tanulmányt közöl. Tóth Péter református pap és tanító munkássága mellett elemzi Edvi Illés Pál: *Autodidachia* című könyvét. A volt nemesdömölki esperes már az 1830-as években azt hirdette, hogy egész életünkön át folyamatosan tanulnunk kell. Azt üzeni a mai kor emberének: fontos az állandó önképzés. Csak mellesleg említjük meg, hogy Harsányi Sándor orosházi lelkész-tanító az 1850-es évek végén Edvi Illés mellett volt segédlelkész, talán itt kapott indítást a tankönyvíráshoz.

Kiérlelt, gondos munka a *Liedemann Márton és a neohumanizmus* című írás, amely tisztelgés Oláh János egyik ősenek emléke előtt. Liedemann a lőcsei evangélikus líceum rektora, majd kolozsvári lelkész és templomépítő volt. Reményik Sándor a *Kövek zsoltára* című versét az ő tiszteletére írta. A mai pedagógusok leginkább *Schedius Lajos* nevét ismerik, aki igen sokat tett az *evangélikus iskolák korszerűsítéséért*, hiszen ő készítette el az első egyetemes tantervet még 1806-ban, amit hosszú alkotó élete folyamán többször tökéletesített. A pesti evangélikus egyház jegyzője, majd iskola-felügyelője, 1835-ben a pesti egyetem rektora, az akadémia tagja és igazgatója. Legnagyobb evangélikus pedagógusaink egyike.

A kötet olvasása közben felötlik bennünk, van-e valami hozadéka számunkra ezeknek a 150–200 évvel ezelőtt élt, és egészen más körülmények között munkálkodó pedagógusok tapasztalatainak? A válasz mindenképpen igenlő. Ma is minden pedagógus meríthet ebből a hatalmas örökségből. Akit érdekel a protestáns neveléstörténet, annak jó szívvel ajánljuk e könyvet.

Köszönet a szerkesztőknek és a kötet munkatársainak!

(Dombi Alice–Oláh János: *A XIX. századi magyar pedagógusok a polgárosodásért*, Gyula, 2003, APC-Stúdió, 280 o.)

KOSZORÚS OSZKÁR

1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1% 1%

Személyi jövedelemadónk 1-1 százalékának felhasználásáról idén is rendelkezhetünk. Az egyik 1%-ot felajánlhatjuk egyháznak, a Magyarországi Evangélikus Egyház részére, melynek technikai száma: 0035. Kérjük, hogy a másik, bármelyik civil szervezet részére felajánlható 1% összegét az intézményeinkben nevelkedő gyermekeket, tanulókat segítő alábbi alapítványok egyikének adják.

Evangélikus Hajnal Óvodánk nevelőmunkáját támogatja az:

Új Reménység Alapítvány

Célkitűzése: oktatási személtetőeszközök, szakkönyvek, sportszerek, játékeszközök vásárlása, a szociálisan rászorult gyermekek támogatása, az óvoda otthonosabbá tételének elősegítése. Adószáma: 18375901-1-04.

Iskolánk, az Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium növendékei érdekében négy alapítvány munkálkodik, ezek a következők:

Evangélikus Általános Iskola Alapítvány

Célkitűzése: nevelés-oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés,

kulturális tevékenység támogatása. Adószáma: 19061838-1-04.

Evangélikus Gimnázium Alapítvány

Célkitűzése: nevelés és oktatás, képességfejlesztés, ismeretterjesztés, kulturális tevékenység szervezése, működtetése, iskolai célok megvalósításához való hozzájárulás. Adószáma: 19062310-1-04.

Ravasz Antal Alapítvány

Célkitűzése: az Evangélikus Gimnázium két jó tanuló, szegény sorsú diákjának a tanév 10 hónapján keresztül ösztöndíj biztosítása, az iskola felszereléseinek bővítése és korszerűsítése. Adószáma: 18375200-1-04.

A negyedik, legfiatalabb alapítvány ebben az évben lesz először jogosult az 1% adófelajánlásra, ez a:

Sola Fide Alapítvány

Célkitűzése: az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium szegény sorsú, jó tanuló és tehetséges evangélikus diákjainak támogatása. Adószáma: 18383771-1-04.

Orosháza, merre vagy?

Fent vagyunk a Hegyen, a nagy Hegyen, s onnan nézünk szerteszét. Ez a Hegy az „öröklét hegye”, a Kárpátok koszorúja, amely számomra a Szentföld, ahol őseim éltek, ahonnan elindultam, hogy megéljek egy életet, ami számomra elrendeltetett. Innen nincsen messze a Vereckei-hágó sem, ha most hirtelen sas madár lennék, talán jó órányi szárnyalás mindössze. De még csak lélekben jártam ott. Pedig sokfelé voltam, aztán vittem magammal tanítványaimat, családomat, hogy azt a különös érzést, kötődést, töltést átsugározzam. Mert én mindig égek, égek ezért a földért, égek ezért a nyelvért, amit talán, talán ismerek. Ezen a nyelven gondolkodom, álmodom, ezen kísértett meg az örökkévalóság látványa, amikor majdnem átléptem a végtelenbe.

Itt vagyunk most is fent a hegyen, nézünk a zúgó fenyvesek hajladozó tetejét, gombát keresünk a fák tövében, megmártózzunk a zengő patakok vizében, s magunkba szívjuk a zenét, a végtelen dallamot, amelyet onnan keletről hoztunk magunkkal a végtelen síkságról, vagy talán inkább, és mégis az Urálon túli tájakról. Belőlem nem tudtak kiapadni e dallamok forrásai, néha álmaimat is ezek kísérik, s olyankor lebegtetnek a végtelenségben a hegyek, a síkságok felett. Élnek bennem a dallamok, és ezt akarom megtanítani, mert e dalok (amelyek az életünk, magyarságunk végtelen szimfóniái, amelyek egy népet éltetnek immár három-ezer éve talán) a mindenünk. Nincsen más kincsünk, csak a végtelen töprengés, bölcselkedés létünk csodáján. Isteni elrendelés ez, talán mi is kiválasztottak vagyunk a sokak közül, hogy példázatot adjunk. Pedig sokszor tévelyegtünk. Azt hittük, hogy hódító kardunk, retteggett hírnünk az, ami nekünk a fontos. Pedig tévedtünk. Nem nyertünk soha, csak veszítettünk. Birtokaink kétharmada elveszett, s halottaink száma csak nőtt. Akikről tudunk, azok neve ott van a templomainkban felvéve a márványtáblára, de hol vannak azok a nevek, akik elmentek csak úgy, a világba, mert itt nem boldogultak. Nem boldogultak a butaság, a kicsinyesség, a zsarnokság, a tudatlanság miatt. Értékeikkel aztán nem minket, hanem másokat gazdagítottak, s mi maradtunk valahol...

Fent vagyunk a Hegyen, onnan nézünk szerteszét. Az unokám egyszerre csak rám szól:

– De, Tataa! Orosháza merre van? Mutasd meg, hogy lássuk, mert mi ott lakunk, ott van „haza”! – kérdezi Saci.

– Nem haza, hanem háza! – mondja a másik, Réka. Kicsinykét vitatkoznak, hogy mi a háza és a haza.

– Nem azt mondjuk, hogy Oroshaza, hanem Orosháza. Az nem mindegy – magyarázza Saci.

– Jó, jó, de akkor is nekem van igazam, mert a háza és a háza az más – próbál érvelni a maga logikájával Réka.

Milyen érdekes és megfoghatatlan nagy igazságokat mondtak ki. Lám, nyelvünk bölcsessége és a gyermeki okosság, amely rájött a két szó hasonlóságára és különbségére. Egy pillanatra el is töprengtek, hogy meg tudom-e magyarázni nekik a két szó hasonló és különböző jelentését, pedig a kettő néha egybe is esik. És merengve gondolok erre a szép új névre, melyet ők alkottak, a kis filozófusok, hogy OROSHÁZA. Ebben benne van a háza és a ház is. Benne van múltunk és jelenünk. Nekik a háza és a háza ez a város már, amit valamennyien OROSHÁZÁ-nak hívunk. Zseniális ez a felfedezés, ez a bölcsesség. Ízlelgetném, de nem hagynak...

– Orosháza? Orosháza messze van innen...

– Hát, messze! – mondom mélázva én, mire rá is vágják mindketten: – Mi most a hazában vagyunk? Mert hát itt nincs Orosháza...

Zavarba hoztak. Hogy is mondjam meg, hogy nekem ez itt, ez a föld, ez a táj a hegyekkel, az erdőkkel, a sík vidékkel, az Érmellékkel, a Gutinnal, Nagybányával, Koltóval és Érmindszenttel, Nagykárolylyal és Kolozsvárral az egész Erdéllyel a háza is, de amikor hazamegyünk Orosházára, akkor nekem az is háza, és most már nekem is Oroshaza. Szégyellem, mert ezt már nem tudom megmagyarázni, kevés a tudásom... Csak érzések vannak bennem, de most itt nem tudom elmondani.

– Mutasd meg akkor, merre van Orosháza, mert aztán oda megyünk haza – kérték mindketten.

– Orosháza? Az ott van, amerre a Nap lenyugszik... Ott, az Alföld déli részén, ahol van a házunk – mondom, de még be sem fejeztem, mire újabb kérdést tesznek fel:

– Ott van Orosnak a háza? És ki volt Oros?

– Oros? Őt nem ismerjük – mondtam, – csak a neve maradt fenn... Mondjuk úgy, hogy névadó bácsi volt, egy olyan ember, aki a honfoglalókkal jöhetett, és letelepedett itt ezen a vidéken, majd magának és családjának, valamint minden háza népének házat épített.

– Mikor volt ez?

– Bizony, bizony nagyon régen. Olyan régen, hogy akkor még nem írtak rendszeresen az emberek, nem is jártak iskolába, csak nagyon kevesen. A név is a véletlen folytán maradt fenn, mert egy összeírásakor lejegyezték. S lám, az írás életet adott a névnek, halhatatlanná tette az Oros nemzetséget. Azóta is büszkén viseli lakóhelyünk ezt a szép nevet.

– Akkor Oros is honalapító volt, mint Árpád? – jött az újabb kérdés.

– Olyasmi... csak ő nem is gondolta ezt, hiszen mindössze egy házat épített a családjának – mondtam.

– De akkor mégis honépítő? – kérdezte Saci.

– Nem honépítő, hanem házépítő, mint apa és anya, meg Tata és Mama, akik mind építettek házat – tette hozzá a maga kis bölcsességét Réka.

– Hát persze! Mert előbb mindenki házat épít, hogy legyen hol laknia – folytatta Saci.

– Úgy van! – mondtam én. – Így épült fel Orosháza – folytattam a magyarázkodást, talán kicsit esetlenül, mert a kérdések mindenképpen bölcsőbbek és filozófikusabbak voltak, mint az én tudásom.

Ezzel a kíváncsiságuk elcsitult egy időre, bár még sokat beszélgettünk az alföldi vidékről, a hegyekről, s mire délután lett, ott már láttuk, hogy merre a Nap lemenőbben, s úgy hirtelen felkiáltottunk: Orosháza arra van! Oda megyünk haza, s megint egy töprengős kérdés röppent fel: Most itt van itthon, s ott van otthon. Ha hazamegyünk, ott lesz az itthon, s itt lesz messze, határon túl az otthon. Ilyen a sorsunk, minden olyan bonyolult, vagy mégis egyszerű, csak érteni kell!

(Részlet az *Orosháza, merre vagy?* című regényből.)

FÜLÖP BÉLA

Fogalomzavar

Megy a jámbor paraszt gyónni a tisztelendő úrhoz, s legelső vallomása az, hogy:

– Szent atyám, megvertem a feleségemet, mert házsártos volt.

– Hagyd már, fiam, ne beszélj itt a virtusaidról! Csak a bűneidet mondd el!

(JÓKAI MÓR: *A magyar nép élce*)

A gyülekezet kisközösségeinek szerepe az istentiszteletek megvalósításában

2003 adventje óta néhány magyarországi eoangélikus gyülekezetet a tervezett liturgikus reform próbagyülekezetévé vált. Az új istentiszteleti rendek megismertetése elengedhetetlen ebben a helyzetben. Helyes, ha minden gyülekezeti tag megérti, hogy az istentisztelet főbb részei miért követik egymást abban a sorrendben, ahogyan a próbafüzetben szerepelnek. A gyülekezeti kisközösségek lehetnek a legjobb fórumai az istentisztelet megismertetésének. S ha már egy-egy közösség beszélgetési témája a liturgia, kínálja magát a lehetőség: vonjuk be az istentiszteletek megvalósításába a kisközösségek tagjait.

Finnországban 2000-ben vezettek be új Agendát, s figyelemmel kísérhettem a bevezetés fázisait, így többek közt azt a kutatómunkát, amellyel nyomon követték a próbaiturgiák fogadtatását.

A megkérdezett gyülekezeti vezetők közül a legtöbben azt panaszolták, hogy az új rend miatt megnövekedett munkájuk mennyisége. Az ottani agenda-bizottságnak ugyanis az volt a kérése, hogy a vasárnapi ünnepre készülve hétről hétre minden gyülekezet alkosson egy előkészítő csoportot, akikkel a hét elején átgondolják, mire kell majd az istentiszteleteken figyelniük, ki vállal lektori szerepet, milyen zenéről gondoskodnak, mire helyezik az ünnep témái közül a legnagyobb hangsúlyt. Ez az előkészítés valóban munkáigényes.

Ugyanezen kérdőívekre válaszolva a legtöbb gyülekezeti vezető a pozitívumok közé sorolta azt, hogy az istentiszteletek előkészítő munkájával egyidejűleg eredményes gyülekezetépítő munkát is végeztek. A megkérdezett világiak túlnyomó többsége is arról vallott, hogy számukra mennyire fontossá vált az istentiszteleti élet azóta, hogy egy-egy alkalommal ők is részt vettek az előkészítő csoport munkájában. Cikkem tehát az előkészítés fontosságáról szól.

Én is így látom: a liturgikus reform egyik legfontosabb ajándéka éppen az lehet, hogy eleven gyülekezeti csoportok éreznek majd felelősséget az istentisztelet gyakorlati megvalósítása és lelki elmélyítése iránt.

Egy-egy egészséges és sokoldalú gyülekezetben különféle csoportok léteznek: bibliaórák, imakörösök, konfirmandusok, ifjúsági csoport, házaspáros kör, énekkar, beteglátogatók és még sorolhat-

nánk. Saját közössége találkozáján mindenki a saját „stílusában” van együtt, sajátos kisközösségi nyelven szólal meg köztük Isten igéje, talán még saját ízlésük szerinti zenei nyelvük is van, és azt gyakorolják. Tág értelemben közösségi alkalmaikon létrehozzák az ő „rétegnyelvükön” megszólaló liturgiát. A vasárnapi főistentisztelet azonban a gyülekezet egészének liturgikus alkalma, olyan alkalom, amelyre reménység szerint valamennyi kisközösség tagjai elmennek. Ez a gyülekezet közös ünnepe. Fontos, hogy ez az ünnep ne egyetlen réteg igényei szerint alakuljon, ezért kell alapvetően objektív hangvételűnek lennie.

Ha a kisközösségi alkalmakon áttekintjük a gyülekezeti liturgia elemeit, s magyarázzuk is azokat, könnyen kiviláglik, hogy az adott kisközösség melyik liturgikus elemében vállalhat kiemelten szerepet, és az is, hogy a kisközösség mit tud ajándékként hozzáadni egyszer-egyszer a gyülekezeti istentisztelet értékeihez.

A gyakorlatban ez tehát úgy történhet, hogy néhány hónapra előre a gyülekezet vezetői beosztják, melyik istentiszteleten melyik közösség lesz a „szervező”, a „felelős”. Néhány héttel az időpont előtt felméri, ki vállal az előkészítésben szerepet. Kiosztják az időigényesebb feladatokat (nem kell itt túlzottan nagy dolgokra gondolni), s az adott vasárnap közeledtével – mondjuk, kedden – összeülnek egy megbeszélésre. Eleinte (addig, míg az istentiszteleti rend maga még idegenszerű, s a legtöbb időt annak megismertetése tölti ki) nagyon egyszerű tennivalók vannak: ki lesz a felolvasó (igék, hirdetés), ki vesz részt az általános könyörgés megszövegezésében és az imádság elmondásában. Kik azok, akik példamutatóan segítve a többieket, felelnek az eddig szokatlan responzumokban? Ki figyel arra, hogy a gyülekezeti tagok kézhez kapják a jól követhető rendet? Ki fogadja a templomba érkezőket? Ki gondoskodik az ol-tár díszítéséről? Lesz-e olyan zenészmű, ének, amely az adott kisközösség „ajándéka”?

Később kiderülhet, hogy még rengeteg lehetőség van az aktív előkészítésre. Talán az istentisztelet előtt imaközösséget lehet szervezni, mások – erre hivatottak, képzettek – elvállalhatják, hogy az istentisztelet végeztével szívesen elbeszélgetnek az erre vágyókkal. Irányítják őket, ha olyan gonddal találkoznak, amit nem

tisztuk kezelni, segítik, hogy a lelkéssel, vagy más lelki vezetővel beszélgetési időpontot találjon a rászoruló. Lehet, hogy valaki elvállalja, hogy az istentisztelet után kettesben imádkozik a kereső társal. Elvállalhatja valaki, hogy összegyűjti azokat a témákat, dolgokat, amiket a közös istentiszteleti imádságban Isten elé kell tární (műtét előtt állók, családi gonddal küszködők, hálaadással örvendő). Lehet, hogy valaki arra vállalkozik, hogy az adott ünnep gondolatait kifejező kis virágkompozíciót, festményt, plakátot készít a templom előterében erre a célra beállított asztalkára. Vállalhatja valaki a célzott hívogatást: telefonálni régen látott gyülekezeti tagoknak. Más segíthet a nehezen mozgók autós szállításában. És persze ott vannak a nagyon gazdag zenei lehetőségek. Természetesen ezekből csak egy-két ötletet érdemes egyszerre megvalósítani.

Az előkészítő megbeszélésen minden esetben részt vesz a szolgálatot végző lelkész (lelkészek), az egyházi, a kántor. Itt tanulhatják meg (ha már a kántor került szóba) azokat a liturgikus dallamokat, amelyek még idegenszerűek. (S itt derülhet ki, hogy mennyi csoda van egy-egy liturgikus dallamban is; itt lehet megismerni, milyen könnyű is elsajátítani azt az énekmódot, ami a nem verses énekek jellemzője.)

A vasárnapi istentisztelet előtt (szombat este vagy még vasárnap reggel) ismét össze kell gyűlni az előkészítőknek, újból átbeszélni a tennivalókat, s számba venni, mit tudnak megvalósítani terveikből. A sekrestyeimát közösen mondják, majd együtt vonulnak be az istentisztelet kezdetekor a templomba. A lelkész köszöntésében megemlítheti, kik az aznapi istentisztelet szolgálattevői (melyik csoport), s felhívhatja a figyelmet egy-egy fontos lehetőségre. Így elmondhatjuk: Tettünk valamit azért, hogy az istentisztelet közösségi jellege erősödjön, s közben a szolgálat örömet megosztottuk a gyülekezeti tagokkal.

Ügyes szervezéssel elérhetjük, hogy egy-egy laikusra legfeljebb kéthavonta háruljon komolyabb feladat. Figyelhetünk arra, hogy nagyon „rendhagyó” szolgálat ne terhelje gyakran a visszahúzódó templomlátogatót. (Mondjuk, ne legyen minden héten basszusgitáros-dobszerkős énekkari szám.)

Előkészítés. Talán csak a lelkész van jelen harmadmagával. Mégis valami, ami

Egykor volt orosházi árnyak és fények

Verasztó Antal tizenegyedik könyvéről

A tősgyökeres orosházi szerző 54 éves volt, mikor verseskötetével jelentkezett, amit még két újabb követett, ugyanakkor esszéit is megjelentették. Mint a Vas-Műanyag Ipari Szövetkezet üzemvezetője, 60 éves korában nyugdíjba ment és érdeklődése az előzőleg is dédelgetett helytörténetírás felé fordult. Rendkívül sok időt igénylő kutatásokba kezdett, amelyeknek eredményeként önálló kiadványban láttak napvilágot a temetőkről, a szárazmalmokról, Zomba és Orosháza kapcsolattörténetéről, Veres József lelkészünkről szóló tanulmányai, s más írásai, de gyakran szerepel az Orosházi Harangszóban is.

Fenti munkáihoz célkutatásokat végzett, a sok száz (vagy ezer?) óra keresgélés közben azonban mindig akadtak olyan megörökítésre érdemes érdekességek, amelyeket kijegyzetelt, arra gondolva, hátha még felhasználhatja valamire. Most elérkezett az idő ezeknek a közzétételére. Mint Verasztó írja, mindig érdekeltte a társadalomból kitaszított szegények, koldusok sorsa. Még az elemi iskolából visszacseng fülebe: „a szegénység utolsó állomása a koldusság”.

Vajon a kötet címlapján lévő egykori szentetornyai lakók mit láthattak a világból ezen a kis ablakon keresztül? Hogy bent mi lehetett, azt csak elképzeljük: földes padlózatú szoba, rossz tűzhely, egyszerű, szegényes bútorok, szög a falban az egyetlen ruhadarabnak.

A világ- és a magyar irodalomban is gyakran írtak a szegényekről, gondol-

junk csak Dosztojevszkij, Móricz Zsigmond, a népi írók közé tartozó Veres Péter, Illyés Gyula vagy éppen az orosházi Darvas József könyveire. Természetesen mindnyájan a ranglétra felsőbb fokairól nézték a társadalom számkivetettjeit.

A szerző közli: „az Orosházára vonatkozó levéltári iratokban és régi anyakönyvekben már az 1700-as évek végétől található adatok a koldusokról”. Könyvében megemlíti és példákkal illusztrálja, hogy nemesek is voltak szegénysorban. Szól a putrik kialakulásáról, a kezdetleges kórház és menház fenntartásáról. Evangélikus anyakönyveink segítségével felkutatta egy orosházi koldus származási adatait.

Kötetének második része a *Nem hétköznapi esetek* címet viseli, ahol a békétlenkedők, a paráznák és megesettek, a házastársi viszálykodók, gonosztevők, körözött személyek és a szándékos emberölések tárgyköréből közöl érdekes helyi történeteket. Szomorú része a könyvnek a gondatlanságból bekövetkezett gyermekhalálozások felsorolása. Például 1771-ben „Szalai István fiatskája József másfél esztendő, véletlenül a tüzes verembe esett és meghalt...”. Vagy 1775-ben „Baki Ádám leánkája Julinka, 1 esztendő és hét hónapi, Malom korong ölte meg.” 1838-ban „Szabó Ádám 11 éves, puskajátékkal önmagát főbe lölte...” 1852-ben „Pataki János 1 éves, dézsába fejre esve megfulladt”. 1856-ban „Takács Mihály 3 éves, szélmalom vitorla agyon ütötte.”

Ugyanígy említhetjük a kereszteleési anyakönyvünkben talált különleges be-

írásokra alapozott *Torzszülöttek* című fejezetet. 1833-ban „S. Sára, Sz. István felesége halva szült egy majomábrázatú csoda lány gyermeket” 1838-ban „H. András felesége P. Erzsébet asszony, egy tsuda gyermeket szült halva: nyúl fejű, a hátán szúrós hús tüskékkel és ott ahol a fő-lágya (feje lágya) szokott lenni, két húsból való szarvatskákkal...” Pár nappal később: „Sz. András felesége, B. Zsuzsanna asszony halva szült egy olly fiú magzatot, kinek nyaka egészen hibáztván, a feje vállai közé voltak növe, s a háta sebekkel fedve...”

Természetesen ez csak ízelítő volt a munkából. A szerző alaposan felkészült városismeretből, minden elérhető könyvet elolvasott, sok régi újságévfolyamot is. Az evangélikus levéltár állandó látogatója, alkalmanként megfordul a helyi katolikus és református egyházközségnél, a gyulai Megyei Levéltárban, ismeri a múzeum és a könyvtár helytörténeti gyűjteményét.

Kívánjuk Olvasóinknak azt, hogy a fenti sorok keltsék fel érdeklődésüket Verasztó Antal könyve iránt, a szorgalmas kutatónak pedig azt, évente egy-egy újabb kötettel gyarapítsa életművét az ilyenfajta szellemi igénnyel rendelkező orosháziak örömére.

(Verasztó Antal: *Árnyak és fények a XVIII–XIX. századi Orosházáról*, Orosháza, 2003, Szántó Kovács Múzeum, 194 o., Ára: 900 Ft)

KOSZORÚS OSZKÁR

rászorít, hogy alkalomról alkalomra végig gondoljuk a következő ünnep liturgiáját. Ne építsünk csak a megszokásra, s megelőzhetjük a kényszeredett improvizációt.

Távol álljon tőlem, hogy nem-lelkészi „okos tojásként” a lelkészeknek magyarázzam, mit hogyan kell csinálni. Tudom, a valós terep ennél bonyolultabb. Azonban saját gyülekezetemben (Budapest-Kelenföld) és másutt is látom, hogy a fenti ötlettárból sok minden valóság már. Keddre mi, kántorok megkapjuk az énekszámokat, működik imaközösség az istentiszteletek előtt, az ünnephez illő művel készül az énekkar, autósok segítik a rászorultakat, laikus vállalat felolvasást, a lelkész fogadja a templomba érkezőket. Érdemes elgondolkodni, hogy a megújít-

tott istentiszteleti rendre készülve hogyan hozhatjuk e nagyszerű kezdeményezéseket közös nevezőre.

S még valami: bizonyos vagyok abban, hogy előkészítő csoportot létrehozni nem csak a változások bekövetkeztekor érdemes. Mai istentiszteleti rendjeink is kívánják a sokoldalú előkészítettséget.

Erős vár a mi Istenünk! Szeretettel köszönti az Olvasót:

BENCE GÁBOR
egyházzenesz,
a Liturgikus Bizottság tagja

Az ÉN elhagyása

A tanítvány így szólt a Mesterhez: – Én azért jöttem, hogy felajánljam szolgálataimat.

– Ha elhagynád az „én”-t, abból automatikusan következne a szolgálát.

Arra fordíthatnád minden vagytonodat, hogy a szegényeket tápláld, elégethetnéd testedet, és akkor sem lenne szeretet benned. Tartsd meg a vagytonodat, és hagy el az „én”-t! Ne égesd el a testedet, hanem gyűjtsd fel az egódat. A szeretet ekkor automatikusan megjelenik.

ANTHONY de MELLO

Barangolás az öröklődés, a gének világában

Mottó: A világmindenség csodálatos rendezettség, harmóniája csak egy Mindenható létező terve alapján jöhetett létre. [Newton]

Napjainkban sok szó esik a génekről, a „génmanipulált” termékekről, de kevés felvilágosítás található azok mindenlétéről. Ebben a beszámolóban ehhez kívánok segítséget nyújtani.

Előljáróban néhány szakkifejezés magyarázatával kezdem az ismertetést, a későbbiek könnyebb megértéséhez:

Az **öröklődés** a szülői jellegek, tulajdonságok átvitele nemzedékről nemzedékre.

A **kromoszóma** az örökletes tulajdonságot hordozó DNS (deoxiribonukleinsav) molekula és a hozzákapcsolódó fehérjekomplexum. A **gén** az öröklődésnek a kromoszóma egy bizonyos darabján elhelyezkedő része, ami egy-egy tulajdonság megjelenését idézi elő, például szőke vagy barna, netán vörös haj.

A **mutáció** az öröklődő jelleg újraszerű és örökletes megváltozása, például egy-egy gén bázissorrendjének módosulása.

A **gémódosítás** tulajdonképpen mesterséges génmutáció, valamilyen céllal, például betegséggel szembeni ellenállóság fokozása.

A **klón** egyetlen kiindulási egyedből (sejtből), kizárólag ivartalan úton való szaporítás révén létrejött utód (sorozat), amely örökletesen teljesen azonos (egyforma).

Ezen definíciók ismertetése után térjünk rá magára az öröklődésre és a génekre.

Az élet egyik jellemző folyamata a szaporodás és az öröklődés. Az állatok és a növények olyan utódokat hoznak létre, amelyek szüleikre hasonlítanak, ugyanakkor sok mindenben különböznek is tőlük. Az öröklődés folyamatait vizsgálva azt találták, hogy az tisztán biokémiai vonatkozású, és azzal magyarázható.

Az élő sejteknek – legyenek azok állati vagy növényi sejtek – van **sejtmagjuk**. Ez a sejtmag megfelelő festési eljárással és mikroszkóppal láthatóvá tehető. E sejtmagokat régi idők óta vizsgálják. Megállapítást nyert, hogy a sejt mag nélkül tartósan nem létezhet, továbbá, hogy a sejt-mag befolyásolja a sejt alakját, formáját, funkcióját, tehát az örökletes tulajdonságok hordozói a sejtmagban találhatók.

A sejt szaporodásakor a sejtmag ket-téosztódik. Ilyenkor a magban apró (fuk-szinnal megfesthető), mikroszkóppal jól látható testecskek, az ún. **kromoszómák** jelennek meg. Az egyes szervezetek minden sejtje – kivéve az ivarsejteket – általában azonos számú és formájú kromoszómát tartalmaz. Minden sejtben két kromoszómasorozat található, míg az ivarsejtben csak egy, így ezekben a kromoszómák száma pontosan fele a többi sejtben található. Az emberi sejtekben 46 kromoszómapár található. Amikor az ivarsejtek egyesülnek (megtermékenyítés), akkor az új egyedben már két sorozat kromoszóma van, fele apai ágról, másik fele anyai ágról. A kromoszómákról ki lehet mutatni, hogy egyes jellegzetes darabjai (a gének) egy bizonyos tulajdonság hordozói. Ezek szerint az öröklődési anyag hordozója a sejtmagon belül, a kromoszómákban keresendő.

A további lépés a kromoszómákban lévő anyag kémiai tulajdonságainak, összetételének tanulmányozása. Minden kromoszómában található fő anyag a deoxiribonukleinsav, a DNS. Ha a sejtekből kivont és megfelelően tisztított DNS molekulát alkotórészeire bontjuk, azt találjuk, hogy minden esetben cukorból (deoxi-ribóóz), foszforsavból és négy nitrogénbázisból (A=adenin, C=citozin, G=guanin és T=timin) áll, függetlenül attól, hogy milyen élőlényből, illetve sejtől származik. A DNS molekula szerkezeti felépítése létrához hasonlít, melynek oldalait felváltva egymást követő cukor- és foszforsav-molekulák alkotják. A létra fokai a nitrogénbázisok.

Az élőlényekben lévő DNS-ek különbözőségét az egyes nitrogénbázisok sorrendjének eltérő volta okozza. Például mást jelent az ATA bázis triplett (hármast), mint a TAA.

Egy sejt tulajdonságait lényegében az anyagszere, illetve ennek irányítói, a fehérjék szabják meg. Ebből következik, hogy a fehérjék szerkezetének (a bennük lévő, felépítő aminosavak sorrendjének) a DNS-ekben kell lefektetve lenni, mint tervnek, azaz **genetikai információnak**.

Egy-egy fehérje tulajdonságát a bennük lévő (felépítő) aminosavak és azok sorrendje szabja meg. A fehérjéket felépítő aminosavak sorrendjét egy-egy bázis triplett (hármast) adja meg. Például az ATC vagy a CAT bázis triplett, bár azonos bázist tartalmaz, de a bázissorrend más, azaz más-más aminosavat kódolnak (határoznak meg).

Gondoljunk csak az autók rendszám-

táblájára. Mondjuk, az „ATC 380” rendszámhoz egy Trabant tartozik, míg a „CAT 380” egy Ford autót. A rendszám-beli betűsorrend-eltérés kicsoda különbséget jelent még az autók között is!

Csodálatos ez a négy nitrogénbázis. Amíg nekünk a beszédhez, íráshoz 32 betűre van szükségünk, hogy kifejezhessük magunkat, addig a sok millió vegyület meghatározásához, összekapcsolódásához négy betű (ACGT), azaz négy nitrogénbázis elegendő.

Mindig is kapcsolódtak előítéletek a nemet (fiú vagy lány) meghatározó kromoszómákban lévő génekhez. A nők két X kromoszómával rendelkeznek, míg a férfiak egyetlen X és egy kisebb Y kromoszómával bírnak. Minden petesejtben X kromoszóma van, a spermiumban azonban kétféle lehet, vagy X vagy Y. Megtermékenyítéskor, ha a petesejtbe X kromoszómájú spermium kerül, akkor az utód nőnemű, míg ha Y, akkor hímnemű. Az ember neme éppen úgy a gének produktuma, mint a vércsoportja.

A baba neme sokféle módon befolyásolható. Az egyik eljárás során szétválasztják az X és az Y kromoszómájú spermiumokat, majd az anyát megtermékenyítik a kívánt típusal. A szülők közül sokan előnyben részesítik a fiú utódot, főleg elsőszülöttnél. Néha lépéseket is tesznek ennek érdekében.

A gyermek nemének megválasztása azonban néha több mint szülői önkény. Sokszor élet és halál kérdése. Sok örökletes betegséget az X kromoszóma hordoz. A legtöbb lány esetében a normális X elfedi a rendellenes X változatot (nem hagyja érvényesülni, azaz a betegség „nem tör ki”, rejtve marad. A fiúk esetében erre nincs lehetőség, mert csak egy X kromoszómájuk van, amit nincs ami ellensúlyozzon).

Emiatt gyakoribb a fiúk körében a nemhez kötött rendellenesség (öröklött betegség), mint lányok esetében. Ez elég ijesztő dolog. Ilyen például a Duchenne-típusú izomsorvadás. Tünetei már 3 éves korban jelentkeznek. 7 esztendősen már járógéppel járnak, tizenegy éves korban tolószékbe kerülnek, és 25 éves korukban meghalnak. Azok a szülők, akik látták izomsorvadásban meghalni fiukat, ki vannak téve, hogy újabb fiúgyermekük 50%-ban örökölheti e betegséget. Ugyanis az anyának csak az egyik X kromoszómája hordozza a betegséget, és nem biztos, hogy éppen egy ilyen petesejt kerül Y kromoszómás spermiummal megtermékenyítésre. Biztató megoldást jelent, ha a

megtermékenyítést X kromoszómájú spermiummal (mesterségesen) végezzük, igaz, ilyenkor „csak leány” gyermek, de egészséges születik.

A problémák, a dilemmák csak szaporodnak, ahogy egyre többet tudunk azokról a génekről, amelyek nem születéskor vagy tizenéves korban, hanem közép- vagy időskorban okozzák halálunkat. Mivel a lehetőségek adottak az ilyen rendellenes génű magzat kiszűrésére, a terhesség megszakításával a beteg gyermek nem születne meg, azaz nem 40 éves korában halna meg, például Alzheimer-kór okozta elbutulásban. Ezzel szemben vannak olyan érvek, hogy azt a bizonyos 40 évet sem kellene lekicsinyelni, ráadásul 4 évtized alatt még a betegség gyógyszerét is megtalálhatják. Ez utóbbi azonban „lutri”. Egy másik betegség, az ún. sarlósejtes anémia (vérszegénységtípus), amely az afrikai négek betegsége. Oka, hogy a hemoglobinban (ez is egy fehérje) a képződést szabályozó DNS génjében a 16. és 18. helyen lévő GAA bázisriplett helyett GTA van, azaz glutámin helyett valin (aminosav) épül be. Ez általában a serdülőkorban halált okozó betegség. Íme, így befolyásolhatja az életet a gén és annak hibája. Az így keletkező hemoglobin-S típusú betegség oka tehát csak egy bázis kicserélődése (A-nak T-re), azaz *mutáció*. Ez jó példa a mutációra, ami ún. átírási hibát jelenthet a kromoszómán, az osztódás során. Hogyan jöhet létre ilyen hiba? Erre példa az a tanmese, amelyben a lővészárkban a katonák sügva továbbadják egymásnak a parancsnok utasítását. Az eredeti parancs így hangzott: „Erősítést kérünk, mert előrenyomulunk.”, ám a sor végén a katonák a szavak elhallása miatt már így ismételték: „Ezeröt rézpénzt kérünk, mert estére tálalunk”. Ez a kis mese mutatja, hogy milyen tévedést (mutációt) hozhat a véletlen.

A DNS teljes feltérképezése (génmeghatározása) a genetika mint tudomány diadalát jelenti. Ennek ellenére végül is mindannyian meghalunk, a gének pedig csaknem mindig szerepet játszanak ebben a kellemetlen folyamatban (kivéve a baleseti halált?). Végre megtudjuk, mit is jelent a nemiség, miért öregszenek, miért halunk meg, és hogyan kerülhetjük el az örökletes betegségeket. Viszont a tudomány nem tud választ adni azokra a kérdésekre, amelyeket a filozófusok feltesznek: Miért vagyunk itt? Mi az élet értelme? Hogyan élünk? Ezekről a tudós nem tud többet, mint bárki más.

A genetika tudománya odáig jutott, hogy kivesszi a kromoszómát a sejtből, enzimatikusan (kémiai) kivág egy-egy géndarabot, és másikat ültet be helyette, hogy ezzel új tulajdonságot érjen el. Ilyen például a valamely betegséggel szembeni ellenállóság, vagy a gyorsabb növekedés

serkentése. Az így átalakított „új” kromoszómát visszaviszik a sejtbe. Ez a *génmódosítás* vagy „génmanipuláció”. Az így kezelt terméket Európában tilos forgalomba hozni, bár az USA-ban számos ilyen növényi termék létezik (szója, kukorica, paradicsom, burgonya stb.). A forgalmazási tilalom azért van, mert nem tudjuk, hogy az emberi szervezetre milyen hatással van. Ugyanis ilyen génszűrt burgonyával etetett egereknél egészségi problémák adódtak, amit egy Angliában dolgozó magyar kutató mutatott ki.

A *klónozásra* az emberek akkor figyeltek fel, amikor megszületett Dolly, a klónozott bárány, melynek születésében nem játszott szerepe a „nemi öröm”.

Egy 1987-ben felnőtt egyén (állat) sejtjét, különböző beavatkozásokkal, arra bírták rá, hogy „lépjen vissza” csecsemőkorba, és kezdje előlről a fejlődést. Ez igen bonyolult feladat. A kiválasztott egyed egy sejtjének sejtmagját beültetik egy olyan petesejtbe, amely saját sejtmagját, például elektromos áram hatására, elveszítette. Az új sejtmag behelyezése után a sejtet egy másik egyed méhében ültetik be, és ott fejlődik ki az új egyed. Ez az ún. klón pontos mása annak az egyednek, amelyből való volt a sejtmag. A folyamat bonyolultságát és nehézségét bizonyítja, hogy Dolly 300 ilyen kísérlet eredménye után született meg. Mint láttuk, a klónnál is élő anyagból indulnak ki.

Megjegyzendő, hogy klónnak tekintendő a burgonya is, hiszen a gumók útján való szaporítás szintén ivartalan, és az „anya egyed” pontos mása.

A kémia-, a biokémia-kutatással, mint láttuk, sikerült az élő sejt minden alkotójának összetételét, szerepét megállapítani, módosítani, sőt mesterséges fehérjét, DNS darabokat is létrehozni. Viszont ezeket hiába „keverjük” össze a megfelelő arányban, mégsem lesz belőle élő, csak holt anyag marad. Tehát Isten adományát, az életet, a lelket nem tudjuk mesterségesen bevinni a „köttyvalékunkba”.

Ismét felvetődik a kérdés: Honnan jöttünk, hová megyünk? Erre csak egy példázattal tudok választ adni: Egy nagy előadóterem egyik oldalsó nyitott ablakán brepül egy madár, amely átsuhan a termen, és a másik oldalon kirepül. Mi csak a terembeli útját, röptét látjuk, elemezzük, de hogy honnan jött, hová lett, azt már nem tudjuk. Így van ez a földi élettel is, csak „átsuhanóban” vagyunk itt. Ennyit tud a tudomány és nem többet. Ezek után Berzsenyivel mondhatjuk:

*Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke ohaítva sejt:
Léted világít mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.*

Dr. KISS A. SÁNDOR

Hagyományok óvodánkban

Óvodánk mindennapjait színesítik azok az alkalmak, amelyeket az óvodai élet hagyományos ünnepeinek tekintünk. Ezek elsősorban az óvodásokhoz közel álló eseményekhez kapcsolódnak. Így például a születés- és névnapok közös ünneplése, az örömforrásként megélt közös programok, a farsang, a majális.

A kicsik szintjén zajlik midez akkor is, amikor állami ünnepekről (pl. március 15.) emlékezünk meg.

Legfontosabbak mégis azok az alkalmak, amikor az egyházi ünnepekhez kapcsolódva készülünk közös ünneplésre. Isten különleges ajándékaént kaptuk azt, hogy számunkra a karácsony nem a szeretet ünnepe, nem egy ajándékozási alkalom, hanem az Úr Jézus születésnapja, s a húsvét nem népszokásokkal átszőtt esemény, hanem Urunk feltámadásának ünnepe.

Mivel benne élünk egy színes egyházi évben, ezért az üdvörtörténet eseményeit követve hétről hétre beszélgetünk a gyerekekkel Jézusról, s arról, hogy egy-egy alkalom Hozzá kötve adja meg az ünnepek valódi értelmét. Ezen kívül a környezet megóvásáért, a hazaszeretetre nevelés során is módunk van arra, hogy a Teremtőnek adjunk hálát ezért a szép világért, amit ránk bízott. Így válnak fontossá a mindennapok tevékenységei, hiszen nem mindegy, hogyan fordulunk egymás felé, nem mindegy, milyen szeretettel óvjuk-védjük az élővilágot, amiért naponta hálát adunk.

Úgy érzem, hogy a 14 éve megkezdett egyházi óvodai nevelés állandó erőforrás, naponta ad lehetőséget örömteli alkalmakra, gyermekeknek és felnőtteknek egyaránt.

Óvodásainknak szeretnénk az óvodai évek alatt olyan útravalót adni, amely egész életükben elkíséri őket. Fontos, hogy hitüket megélt keresztyén emberként éljenek, akik a szüleikkel és az óvodai ünnepi események során a nevelőközösséggel, az istentiszteleti alkalmakon a gyülekezettel együtt tapasztalták meg az ünnepek valódi tartalmát.

Végül felhívom a Testvérek figyelmét arra, hogy minden óvodás kort elért evangélikus kisgyermeket várunk óvodánkba a beiratkozás idején, március második felében, de előzetes egyeztetés után bármikor. Szeretnénk a kicsik nevelésében a legkülönb utat kínálva segíteni.

RÉVÉSZNÉ TÓTH ERZSÉBET
óvodavezető

„Áldó hatalmak oltalmába rejtve”

Az én generációm tagjai még emlékeznek azokra a kedves, kicsit romantikus ábrázolású képecskékre, amelyeket gyerekkorunkban jó magaviseletünkért vagy feleletünkért jutalmul kaptunk. Valahol nekem is van még egy ilyen „őrző angyal” képem. Patakon átívelő rozoga, keskeny hídon két riadt, összekapaszkodó kisgyerek halad át. Fölöttük egy kiterjesztett szárnyú angyal vigyázza lépteiket, kíséri őket a veszélyes úton.

Újév kezdetén az a merész ötletem támadt, hogy az olvasókat együttgondolkodásra hívjam az angyalokról. Kik ezek a titokzatos lények? Hogyan vélekedünk felőlük? Milyen helyet tölthetnek be hívó életünkben? Erre bátorított az „Angliai Magyar Tükör” decemberi számában megjelent kedves írás Gémes István lelkész tollából, aki Kovács Margit angyalszobrocskáját, a „Titoklesőt” mutatja be. Igaz a bevezető mondat: „*El se lehet képzelni a karácsonyi történetet angyalok nélkül... Hogyne állnának vigyázban a kisebb és mégis oly fontos küldöttek.*” Valóban! A titokzatos Csodát, a testté létele a küldöttek készítik elő és vezetik, kísérik, óvják a történet szereplőit, magát a Gyermeket.

Az angyal szó jelentése „küldött”. Isten világából hoz üzenetet, vezet láthatatlanul, de tapasztalhatóan. De hogyan vélekedjen a racionálisan gondolkodó mai ember ezekről a titokzatos lényekről? Számolhatunk-e velük, beleférnek-e ők a hitvilágunkba? Nem mosolyogják-e meg azokat, akik ma az „őrangyalról” beszélnek?

Hadd hivatkozzam itt Lutherre, aki reggeli és esti imádságában így könyörög, és bennünket is erre biztat: „*Szent angyalod legyen velem, hogy a gonosz ellenség erőit ne vehessen rajtam.*” A címben megadott szép Bonhoeffer-ének is az ő jelenlétükre utal és oltalmukkal számol (355. ének). Veszélyes világunkban „a gonosz

ellenség” munkálkodásának jól nyomon követhetően kitéve lehet hinni, sőt biztosra venni azt, hogy az Isten szolgálatában álló seregek közül Ő rendelhet védelmünkre egy-egy küldöttet, aki hozza az üzenetet, megvéd a bajtól, életünkben irányt mutat.

Hadd osszam meg az olvasókkal személyes „angyaltörténetemet”. 1967-et írunk. Már enyhült valamit a politikai nyomás, mégis az egyszerű halandó hermetikusan el volt zárva attól a világtól,

ami a vasfüggöny mögött létezett. A háború utáni években sok családot szakított szét, választott el egymástól az önkény. Remény sem volt arra, hogy szülő gyermekét, férj feleségét, testvér a testvért az életben még viszontláthassa. Magam is ilyen családból jöttem: osztályidegen, sőt még klerikális is. Akkor már húsz éve élünk távol édesapámtól, aki egészen az Egyesült Államokig menekült, s ott élt magányosan.

Bennem pedig egyre erősödött a gondolat, megkísérlem a lehetetlent és meg-

látogatom őt. Igaz, hogy kisgyermekem voltam, de egyházam abban az időben még nem tartott igényt szolgálatomra. Így szabadon rendelkeztem időmmel, magammal. Akinek tervemet elmondtam, jóindulatú mosollyal, kételkedően vette tudomásul naivitásomat: Ugyan, csak nem képzeled? Én azonban a hit bátorságával készültem az útra. Január 6-án indultam el, hogy beadjam útlevelekérsémet. Előtte reggel elolvastam az Útmutató aznapra kijelölt igéjét: „*Angyalt bocsátok előtted, hogy bevigyen a földre, ahova mész.*” [2Móz 23,20] Őszintén szólva ilyen egyértelmű bátorításra nem voltam felkészülve.

És az angyal valóban előttem járt! Semmilyen akadály, gáncsoskodás vagy rosszindulatú időhúzás nem gátoltak abban, hogy végre a két útlevelemmel a kezemben elindulhassak és végigjárjam az utat. Megvalósult a szinte már nem is várt találkozás!

Újév küszöbén, s előretétele sok jókívánság ért el hozzánk is. Egy kedves svájci barátnőm levele ezzel az idézettel kezdődött: „*Ne várj arra, hogy a felhőkből leszáll hozzád egy angyal arany szárnyakon. Isten szavát vedd komolyan.*” Igére építő hitel mégis várhatjuk, hogy Urunk a ránk váró események során elküldi angyalát védelmünkre és vezetésünkre. Ez nem jelent mindig akadály nélküli, bajmentes utat, de azt igen, amiről Bonhoeffer vall:

*Áldó hatalmak oltalmába rejtve
Csak várjuk békén, mindazt, ami jó.
Mert Isten őriz, híven reggel, este,
Ő hű lesz, bármit hozzon a jövő.*

Az újesztendőben sem kell, hogy hiányozzék a kérés: „*Szent angyalod legyen velem...*”

KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNY KLÁRA

Evangelikus Élet

Újra és újra szívesen felhívjuk olvasóink figyelmét a Magyarországi Evangelikus Egyház országos hetilapjára, az „Evangelikus Életre”, amelyet korlátozott mennyiségben az istentiszteleti alkalmakon is lehet vásárolni. Legegyszerűbb azonban postai úton megrendelni, hogy mindig hozzá lehessen jutni a lap példányaihoz, hiszen nagyon sok értékes írás, sőt alkotás is olvasható benne.

Ugyancsak jó szívvel ajánljuk a szintén ismert „Missziói Magazin”-t, mely színesben jelenik meg, és egy jó ideje úgynevezett tematikus számok formájában; az egyik közeli számnak a

szünetes lesz a témája (pl. szünetes a halál közelében).

Ritkábban és inkább könyv alakban jelenik meg a Credó (jelentése a hit) című folyóiratunk, amely tanulmányokat, kulturális szemléket, kitekintést, kritikát tartalmaz, és a Hivatalban szintén megvásárolható.

Természetesen szeretettel kérjük egyházunk tagjait, hogy vegyék kezükbe egyházunk kiadványait, hogy jobb tájékozódással rendelkezzenek, hogy az ott található lelki olvasmányokból okuljanak, segítségükkel épüljenek, és ugyanakkor az sem hanyagolható el, hogy a megrendelés által anyagilag is segítségére vagyunk egyházunk sajtószolgálatának. Különösen az Evangelikus Életre szeretnénk felhívni a figyelmet, hiszen a legtöbb országos egyházi vonatkozást ez a hetilap közli, és jó ha messzebb látunk. erjé

TALENTUMOK – Hírek iskolánk életéből

II. Kölcsey Versmondó Verseny

A Magyar Kultúra Napjának megünneplése már országsszerte hagyománnyá vált, így az orosházi evangélikus iskolában is minden évben megemlékeznek róla. 2002-ben merült fel az intézmény humán munkaközösségében az az ötlet, hogy a Himnusz születésének 180. évfordulója alkalmából a legnagyobb nemzeti költeményeket bemutató szavalóversenyt hirdetnek.

A kezdeményezés nyomán január 23-án már második alkalommal rendezték meg a Kölcsey Versmondó Versenyt, amelyen az orosháziak mellett nagyszónási és pusztaföldvári versenyzők is részt vettek, sőt az ország evangélikus iskoláiból is számos szavaló jelentkezett. Így a 22 diák között voltak Győrből, Sopronból, Bonyhádról, Budapestről, Nyíregyházáról, Albertiből és Szarvasról érkezettek is, összesen 15 iskola tanuló.

A megnyitó izgatott, ám felemelő percei után két zsűri előtt zajlott a verseny. A 7–8. osztályosok zsűrijének tagjai Lázárné Bozó Klára, Lukovicsné Ramasz Edit és Vetésiné Petrányi Erzsébet voltak, a középiskolások megmérettetésében pedig Brachna Judit, az iskola igazgatótanácsának tagja, illetve Hesz Erzsébet és Jancsó Kálmánné, az Evangélikus Pedagógiai Központ szakértői voltak a versenyzők értékelői.

A 7–8. osztályosok versenyében az első helyezést Kovács Nóra, az orosházi Vörösmarty Mihály Általános Iskola tanulója nyerte el (felkészítő tanára dr. Zilahy Lajosné), második lett Nagy Fanni, a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ tanulója (felkészítő tanára Montovayné Kruppa Ildikó), a harmadik helyezést pedig Csizmadia Kristóf, az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium tanulója volt (felkészítő tanára Nagy Sándorné).

A 9–10. osztályosok között első lett

A Magyar Kultúra Napjára

A mai nap ünnep. Ünnepeinket, magyar kultúrát, értékeinket, nemzetünk lelkét, szellemi és tárgyi örökségét, amit évezred alatt teremtettünk. Balassi Bálint veretes sorai jutnak eszünkbe: *Ó, én édes hazám, te jó Magyarország, / Ki kereszténységnek viseled paizsát.*

Íme, ez a történelmi küldetés rakódott ránk.

1823. január 22-én fejezte be Kölcsey Ferenc nemzetünk legértékesebb, legfontosabb énekét: a Himnuszot.

Ha van értelme egy olyan ünnepnek, mint a Magyar Kultúra Napja, az csak az lehet, hogy elmondjunk egy imát a magyar kultúráért. Olyan imát, mint a Himnusz, ami számba veszi a múltat és megmutatja az eljövendőt, s a beteljesedéshez kéri Isten áldását.

Az ünnep alkalom arra, hogy emelkedett méltósággal elvezessen bennünket az igazsághoz, ahonnan újjá tudjuk építeni az optimizmust, a hitet. Elfelejtett szavakat ásunk elő a mélyből, lelkünk mélyéből, hogy fohászodjunk a Károli Gáspár teremtette bibliai nyelven.

Manapság már olyan lett nyelvünk, hogy az elkezdett mondat sejteti is a végkifejletet. Hajlékony lett nyelvünk, egy nép irodalma, művészete, művészei és a közösség csiszolta ezt a drága gyémántot, hogy ékszer legyen, és azzá is lett.

De mi van még? A minket uraló dolgoknak hamis nevet adunk. Nem tudjuk megalkotni a felszabadítás nyelvezetét, de e nap is arra kötelez, hogy alkossuk meg, mert másként a századok holt lelkei vagyunk. Nekünk fel kell mutatni az eleven, az élő lelket, mert nélküle nincs kultúraépítés.

Van már rá példa, hogy népek hogyan védik magukat. Nekünk, magyaroknak is vissza kell húzódnunk saját kultúránk bölcsőjéhez. Vissza kell menni a kodályi „tisza forráshoz”, csak így tudjuk reményleni a jövőnket.

Ma töprengjünk el azon is, hogy kiknek köszönhetjük a magyar kultúra létét? Neves elődeinknek, akiket hosszú lenne felsorolni Janus Pannoniustól, Balassi Bálinton és Károli Gáspáron át egészen Reményik Sándorig vagy Pilinszky Jánosig, Faludy Györgyig. De a felsorolásban ott vagyunk mi is, akik továbbvisszük vagy sem a magyar kultúrát.

Mert ne feledkezzünk meg e jeles napon a boltíves gondolatok alatt meghúzódó hétköznapokról, a hétköznapiság kultúrájáról sem. Beszédmodorunk, viselkedésünk, környezetünk, meggyőződéseink, mind a kultúránk milyenségét fémjelzik.

Kölcsey Himnusza áldást kér minden magyarra, s bízunk abban, hogy harmatozik ránk onnan felülről az égi áldás. Áldás, ami feltámasztja bennünk a reményt, hogy higgyük a holnap virágillatát. S végül fohászodjunk:

Áldás legyen e ház minden kövén s szögén,
Áldás legyen, aki át lép a küszöbén,
Áldás szálljon ezen helyről a világra,
Messze vidékre, az egész hazára.

(Elhangzott 2004. január 24-én,
az Orosházi Evangélikus Általános
Iskola és Gimnázium iskolarádiójában
és a II. Országos Kölcsey Ferenc
Szavalóverseny megnyitóján
Lőrincz Leilla 11/16 osztályos diák
előadásában)

Major Krisztina, a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ diákja (felkészítő tanára Ottné Kazsóki Judit). Ebben a kategóriában a zsűri két második helyezést osztott ki: Perényi Helgának, a nyíregyházi Kossuth Lajos Evangélikus Gimnázium tanulójának (felkészítő tanára Kisné Tamás Melinda), illetve Fejes Anikónak, aki az orosházi Táncsics Mihály Gimnázium és Szakközépiskolába jár (felkészítő tanára Süle Margit).

A 11–12. osztályosok kategóriájában első helyezést lett Bors Anikó, a soproni Berzsényi Dániel Evangélikus Gimnázium diákja (felkészítő tanára Bernáth Csa-

ba), második pedig Lőrincz Leilla, az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium tanulója (felkészítő tanára Fülöp Béla). A legnagyobbak között két harmadik helyezést adott ki a zsűri: Franczia Dániel, a győri Péterfy Sándor Evangélikus Oktatási Központ tanulója (felkészítő tanára Dunst Eszter) és Fábrián Katalin, a budapesti Fasori Evangélikus Gimnázium tanulója érdemelte ezt ki (felkészítő tanára Kliment Zsuzsa).

A díjazottak jutalomkönyveinek megvásárlásában az Orosházi Evangélikus Egyházközség segítette a rendező iskolát, a különdíjakat az Evangélikus Pedagóg-

Faragjunk bölcsőt és őrizzük dalainkat...

Emlékezés a Magyar Kultúra Napján a kárpát-medencei magyarság ritka kincsére, az anyanyelvre és sorsunkra.

Itt állok a végtelen kapujában, s merengek sorsunkon. Vajon mi sorsunk léssen majdan, vajon mi lesz VELED, ÉDES ANYANYELVEM?

A magyar kultúra napját ünneplem, most csak én, magamban, lassan, töprengve. Én az ünnepet már csak így szeretem, zavarnak a nagy zengzetek (tudom, hogy olyan is kell, mert az emberek szeretnek csillogni). Ünnepelni én belülről tudok igazán, a lélek csendjében megmártózva. Kérdések tolakodnak elő, amit meg kell fogalmazzak, mert most fontosnak ítélem. Kölcseyre gondolok és Himnuszunkra, de nem csupán Csekére, hanem nekem éppen olyan fontos a szülőfalu, Szödémeter is, ahol még/már csak 26 magyar református család fohásza szál az ég felé a megmaradásért. Töprengök, s töprengéseimbe a félelem vegyül, mert riasztó álmok kísértének, mi lesz VELED, ÉDES ANYANYELVEM! Riasztó kép kísért minduntalan azon félelmetes Márai-szavakkal: „nevedről lehull az ékezet”.

Miért félek? Nem alaptalanul, hiszen az utóbbi időben a „plázavilág” örömei lettek a kelendők. Nyelvünk satnyulásának lehetünk tanúi. Igénytelenség, kapcsolódás, felszíniesség sokkal hódítóbb, mint az alapos, elmélyült ismeret. Sorolhatnám, de minek... Minek? A magam szándékának erősítésére kénytelen vagyok szüntelenül mondani, átvenni a reklámok által sugallt pszichológiai hatást, ha sokat hallják, akkor talán lesz ered-

mény is. Ezért nincs más, mint léptenyomon mondani kell. „Faragjunk nyelvünknek ismét díszes bölcsőket és daloljunk ősi dalokat. A jövőt ezzel teremtyük talán.” Másként szólva: dajkáljuk szép ajándékunkat, amit a Teremtőtől kaptunk, őrizve ápoljuk édes anyanyelvünket! A Magyar Kultúra Napján erről mindenképpen szólni kell!

Töprengéseim áradatában ott a kérdés: Mit hoz nekem Európa? Mit hoz nekünk Európa? Bizonytalan vagyok, pedig bizonyosságot kellene tennem. Vajon Európa rendezti azt a ziláltságot, ami nemzetünket anyyra megosztja? S ilyenkor felöltik bennem, Wass Albert miért nem kapta vissza magyar állampolgárságát, miért lett annyira hontalan, hogy inkább öngyilkos lett. S Márai Sándor, a polgár szintű végzet vetett életének, ő sem kellett nekünk? Mindez a Magyar Kultúra Napján is eszembe jut.

De az is, hogy egykoron Németh László miért nem kellett Orosházának, ám Hódmezővásárhely befogadta. És még lehetne sorolni, hogy a „hely szelleme”, szellemisége, miért vergődött oly sokáig itt? Ennyi idő kellett, hogy ez a város csak lassan tud önmagára találni, holott mennyi önzetlen áldozat volt már, a zenében, képzőművészetben, s néha-néha az irodalomban is, de persze másban is. Tudunk-e eleget itthon Győry Vilmosról, Elek Lászlóról, Jászai-Horváth Elemérről, Darvas Józsefről, papjainkról, híres tanárainkról, s akik elszármaztak innen, s lettek nagyok... Vagy a könyvek! Mennyi jeles mű jelent meg csak az utóbbi időben, s mekkora volt az érdeklődés? Egy-egy munkából jó, ha 50-100 darabot megvet-

tek. S ez már siker is lehetne!? Ekkora városban csak ennyi kell?

Nyelvünk ékessége a leírt szó, a szépen elmondott szó. Néha úgy érzem, mintha újra kellene tanulni nyelvünket, hogy szép zengése ismét ott legyen a mindennapokban.

S magyarságunk a Kárpát-medencében mennyire szívügyünk? Vannak testvérvárosi kapcsolatok, de az is igazán akkor teljesedne ki, ha minden iskolának lenne testvériskolai kapcsolata Erdélyben, Felvidéken, Kárpátalján, Vajdaságban. Mert kell, vigyük és halljuk a magyar szót, nyelvünk zengő ékköveit, hogy erősítsük egymást. Osztálykirándulások sorát kellene szervezni a határon túli testvértelepülésekre, s vállalni, hogy egy-egy osztályt onnan is fogadjunk az anyaországban, azaz itt, városunkban. Nem kis fáradság mindez, de tapasztalatból tudom, hogy megéri (nem pénzben, hanem magyarságtudatban, ami számomra mindennél fontosabb).

A Magyar Kultúra Napja szép nap. Örömmel telik meg a szív, de akkor lenne igazán ünnep, ha ez úgy szélesedne, hogy mindenkinek ünnep lenne, a hivatalos rendezvényeken túl is. Ezért a Magyar Nyelv Ország (határok fölötti ország az) új polgárainak, a kicsiknek, a kis magyaroknak adjunk szépen faragott bölcsőt, s tanítsuk őket népünk zengő, szép dalaira. Legyenek ők majd büszkébbek anyanyelvükre, mint ahogyan ezt ma nem teszik sokan. Óvjuk és védjük a nemzet legnagyobb kincsét, az élő anyanyelvet, mely nemzeti megmaradásunk záloga.

K. FÜLÖP BÉLA

giai Központ, Orosháza Város Önkormányzata, a Justh Zsigmond Városi Könyvtár, a Tehetséges Fiatalokért Alapítvány, valamint Gonda Géza és Fülöp Béla tanár úr ajánlotta fel.

A versenyen a kötelező vers ebben az esztendőben Vörösmarty Mihály „Szózat” című verse volt, a szabadon választott pedig egy magyarságtudatot hordozó költemény, melynek szerzője Kölcsey kortársai közül vagy a határok fölötti magyarság irodalmából került ki. A versenyt két éves váltásban tervezik megrendezni, így a tavalyi évhez hasonlóan jövőre újra a Himnusz lesz a kötelező vers, hogy ne feledjük el legszebb, legnemesebb kérésünket a Magyar Kultúra Napján: „Isten, áldd meg a magyart...” KILIÁN SZILVIA

Anikó Los Angelesben

A diáklány szerint a média több pozitív szenzációt is közvetíthetne

A keresztény iskolák nemzetközi szervezete, az ACSI (Association of Christian Schools International) Az értelem, a média és a kultúra megújulása címmel pályázatot írt ki középiskolás diákok részére. Az orosházi Kenéz Anikó nagy kedvvel látott munkához. Az eredmény: egy amerikai út!

Az érettségi előtt álló diáklány tele van tervekkel, ötletekkel, remek gondolatokat fogalmaz meg, csoda-e, ha egy, az osztályfőnöke által felkínált pályázati lehetőséggel remekül megbirkózott?!

– Fehér Borbála, az osztályfőnököm ajánlotta figyelmembe *Az értelem, a média és a kultúra megújulása* című pályázatot, amit angol nyelven kellett megfogalmazni és elkészíteni. Kifejtettem a véleményemet az írott sajtó és az elektronikus média emberekre gyakorolt hatásairól, ötleteimről írtam, arról, miként lehetne pozitív szenzációkkal elárasztani az újságolvasókat és a televízió nézőit. Azt hangsúlyoztam, hogy a világon annyi jó dolog történik, amiről keveset tudunk, ám a rossz, a félelmet keltő hírek, a borzongató információk „kelendőbbek”, de nem biztos, hogy ez a tendencia a jó. Azt is leírtam, hogy ha a pozitív gondolkodású emberek összefognának, talán tudnának, tudnánk is ennek érdekében tenni – sorolta az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium diákja az őszi pályázatírás során lelkében kiforrott ötleteit, meglátásait. – Én azt vallom, mindig érdemes a hír mögé is nézni. Televíziózás közben az sem árt, ha az eszünket is használjuk – mondta határozottan elképzeléseit Anikó, aki az írott anyaga sikerének köszönhetően, hogy októberben egy elbeszélgetésen felmérték nyelvtudását és ezzel valójában el is nyerte Magyarországon egyedülként a pályázat fődíját, az amerikai utat.

– Az ACSI pályázata nálunk, a lengyeleknél, a szlovákoknál és a románoknál jelent meg, így Európát e négy nemzet egy-egy diákja képviselte Los Angelesben, ahol 2004. január első hetében rendezték meg az IMPECT 2004 elnevezésű nemzetközi médiakonferenciát, ahol zömében a házigazdák, vagyis amerikai középiskolások és kínai diákok vettek részt. Csupán mi érkeztünk a tengerentúlra az öreg kontinensről – mondta friss élményeit megidézve a lány, aki természetesen a beszélgetésünkre is felkészült, magával hozta jegyzeteit és néhány népsze-

rű előadótól idézte azokat a gondolatokat, amelyek a legnagyobb hatással voltak rá. – Brian Godawa író, a kreatív művészetekben is jártas ember mondta, hogy a mozi az nem a valóság! Én ezzel a megállapításával egyetérték. Ahogy az az is, hogy Mel Gibson most készülő filmjében a maga valóságában tárja a nézők elé a Bibliában ábrázolt történeteket, a nyers valóságában adja a nézők tudtára Krisztus szenvedéseit. De ahogy a Biblia, úgy ez a film sem lesz mentes a példázatoktól, a békés tettek bemutatásától. És ettől lesz hiteles – osztotta meg velünk egyik kedvenc előadójának gondolatait Anikó, akinek semmilyen nyelvi nehézséget nem okozott az amerikai akcentus, hiszen 16 évesen már megszerezte angolból a középfokú nyelvvizsgáját. Mi arra is kíváncsiak voltunk, milyen hatással lehet egy 18 éves magyar fiatalra Amerika?

– Fantasztikus! Én még soha nem repültem! A Frankfurt–Los Angeles 10 órás út kissé megviselt, ezt ki is hagytam volna az életemből, de ami ott várt, az mindenért kárpótolt! A Hiltonban laktunk, hiszen a konferenciát is ott rendezték. Eljuttunk Hollywoodba, sétálhattam a hírességek sétányán, láttam az Oscar-díj kiosztójának épületét. A szakmai program részeként lehetett választani, ki milyen médiaközpontba szeretne ellátogatni. Én a Sony stúdiót választottam. Éppen a Pókember 2 utómunkálatai zajlottak. Egyébként én csak a jót tapasztaltam meg Amerikából, bár valaki azt mondta nekem, ha igazán meg akarjuk ismerni ezt az országot, nem Los Angelesben kell elkezdeni! Sebaj! Ízelítőnek jó volt. Sőt! Nagyon nagy élményt jelentett nekem, hogy ott az utcákon sétálva rám mosolyogtak az emberek. Később már én is ezt tettem, és lám, visszamosolyogtak! Itthon „fel kellett ébrednem”, nálunk mostanában nem divat mosolyogni.

Anikó tanácstalan. Nincs könnyű helyzetben az orosházi diáklány. Az angol nyelv biztos tudása mellett érdekli a spanyol is, abból szerzett középfokú, szóbeli bizonyítványt. De hogy merre tovább, az még kérdéses, a továbbtanulás komoly fejtörést okoz neki. Abban biztos, emberekkel szeretne foglalkozni. Szeged felé kacsingat, de hogy hova ikszeljen néhány hónapon belül a továbbtanulási lapján, az még neki is rejtély!

CSETE ILONA
(Megjelent a Békés Megyei Hírlapban.)

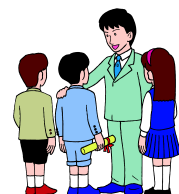
Evangélikus iskolánk

A Szegedi Tudományegyetem oktatói rendszeresen látogatják a vidéki középiskolákat és a tanulók figyelmébe ajánlják a szegedi továbbtanulást. Most első ízben voltak az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium tanulóinál, mivel most lesz először érettségiző osztály az „új iskolában”. A közelmúltban találkoztam a beiskolázási tájékoztatót tartó docens úrral, aki elragadtatással nyilatkozott az evangélikus iskoláról. Szerinte az eddig látogatott iskolák közül kitűnt evangélikus iskolánk tisztasága, a diákok fegyelmezettsége, a tanárok kedvessége, szívélyessége, szakmai gondossága. Annak ellenére, hogy az iskola tanulóinak többsége a humán tárgyakat jobban kedveli, igen értő figyelemmel követték a természettudományos tárgyak (kémia, környezetudomány stb.) fontosságának példáit és aktívan tudakolták, mennyire káros az egészségre, a környezetre az élvezeti szerek, a hitvány élelmiszerek fogyasztása, a gondatlan életvitel, a pazarló fogyasztás.

Jóleső érzéssel hallgattam az egyetemi oktató elismerését, s biztos vagyok abban, hogy az egyetemmel való kapcsolat nem szakad meg. Tanulóink egy része a Szegedi Tudományegyetem hallgatója lesz, és addig is igénybe veszi az iskola az ún. „nyílt napok” szolgáltatását, amikor is az egyetem tantermeiben mutatják be az odalátogató tanulóknak az ottani körülményeket, lehetőségeket.

Örömmel tölt el, hogy a „régii” evangélikus gimnázium jó hírnevét az „új” iskola továbbviszi. Ezt nem csak én, hanem rajtunk kívül állók is mondják. Igaz, nem csoda ez, hiszen az iskola és a gimnázium tanszete nem csak „világi tárgyakat” oktat, hanem a keresztény erkölcsre, a hitre és a tisztességre is nevel. Remélem, hogy az új iskola első érettségizői sikeresen szerepelnek az egyetemi felvételen, és továbbra is megőrzik Isten iránti hitüket, egyben kérve továbbra is az Ő segítő kegyelmét.

Dr. KISS A. SÁNDOR

Kedves Szülők, leendő Első Osztályosok!

Az Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium leendő első osztályos tanítói szeretettel köszöntik az iskolába készülő gyermekeket és kedves szüleit.

Az iskolakezdés nagy és egyben csodálatos változás egy gyermek életében. Nagy a szülők felelőssége is, hiszen a lehető legjobbat szeretnék gyermekeiknek. Bizalommal, ugyanakkor izgalommal adják őket kiválasztott iskolájuk nevelőinek kezébe.

A mi iskolánk a város egyetlen egyházi iskolája, s egyben az egyetlen olyan intézmény, ahol első osztálytól érettségiig folyamatos képzés folyik. Nálunk, a szeretet iskolájában, minden gyermek egyformán fontos! Isten szeretetét közvetítve egymás megbecsülésére, szeretetére nevelünk, a kulturált, illemtudó viselkedés elsajátítására törekszünk. A neveléssel együtt a minőségi oktatásra is nagy hangsúlyt fektetünk. Hiszünk abban, hogy minden gyermek tehetséges valamiben.

Iskolánk második fő vonása a nyelvi tagozat. A választott nyelvet (angol, német) játékosan, bábjátékon alapuló módszerrel vezetjük be, majd harmadik osztálytól emelt óraszámú tanítjuk, melyhez negyedik osztálytól a második idegen nyelv is csatlakozik.

Kiválóan felszerelt számítógépes tantermeinkben emelt szintű képzés folyik. Már első osztálytól biztosítani tudjuk a számítógéppel való ismerkedést is.

A délutánok is gyorsan eltelenek: különböző sportolási lehetőségek közül választhatnak tanulóink, iskolaotthonos foglalkozásainkon a néptáncra, a kézügyesség fejlesztésére, a közös játékokra mindig jut idő.

Végezetül szeretettel meghívjuk Önöket, ismerkedjenek meg iskolánkkal! A nagycsoportos (leendő első osztályos) gyermekek és szülei számára 2004. február 18-án (szerdán) 8–10 óráig „Nyílt Nap”-ot tartunk. A tanítási órák után beszélgetésre hívjuk a Kedves Szülőket, ahol bővebb tájékoztatást adunk iskolánkról, s válaszolunk kérdéseikre. Szeretettel várunk minden érdeklődőt!

Íme, nyitott ajtót adtam eléd, amelyet senki sem zárhat be.” [Jel 3,8]

EVANGÉLIKUS ÁLTALÁNOS ISKOLA ÉS GIMNÁZIUM

5900 Orosháza, Bajcsy-Zsilinszky u. 1. · Telefon: (68) 411-771
E-mail: evangiskoh@freemail.hu

Az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium szeretettel várja mindazokat a tanulókat, akik ebben az intézményben szeretnének tanulmányokat folytatni.

Képzési formák:

- Általános iskola: 1–8. osztályig kiemelt (angol és német) idegen nyelvi képzés, 5. osztálytól számítástechnika-oktatás.
- Négyosztályos gimnázium: általános tantervű képzés, számítástechnikai képzés (ECDL-vizsga megszerzésének lehetőségével).
- Hatososztályos gimnázium: emelt szintű német, illetve angol nyelvoktatás (fakultatív latin), számítástechnikai képzés (ECDL-vizsga megszerzésének lehetőségével).

Minden osztályban jellemző:

- Hitben elkötelezett, szilárd erkölcsű, szeretetben élő személyiség formálása.
- Hazaszeretetre nevelés, a családok méltó szerepének visszaállítása.
- Történelmi és keresztyén múltunk hagyományainak megismertetése.
- Kommunikációs képességek, szókincs fejlesztése, a szép beszéd ápolása.
- Szakköri, önképzőköri, sportolási lehetőségek biztosítása.
- Néptánc- és társastáncoktatás, a kulturált szórakozás igényének felkeltése.
- Gimnazisták számára klubfoglalkozás.

A 2004–2005. tanévben két általános iskolai 1. osztályt indítunk. A tanítás csak délután folyik, délután igény szerint napközis ellátást biztosítunk. Mindkét osztályban lehetőség van idegen nyelvi (angol, német) vagy informatikai előkészítőre járni, heti 1 órában. Ezek térítésmentesek. Mérlegelve lehetőségeinket, kérjük, az iskolai beiratkozás során jelezzék, gyermekük milyen tantárgyi előkészítőn kíván részt venni, valamint azt, mely történelmi egyház (evangélikus, katolikus, református) hitoktatását igénylik.

Egy iskola azok számára, akiknek fontos gyermekük magas szintű testi-szellemi nevelésén túl a lelki nevelés is! Szeretettel várjuk az általános iskolát most kezdők és a középiskolában továbbtanulni szándékozók jelentkezését is.

Iskolai kód: 028280

Tagozati kód:

Négyosztályos gimnáziumi osztály: 01, hatosztályos gimnáziumi osztály: 03

Szenczi Mariann vagyok. Jelenleg az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium első osztályos, délutános tanító nénije.

Tanítói diplomámat 2001-ben, Békéscsabán, a Körös Főiskolán, gyógypedagógiai asszisztensi oklevelemet Szegeden, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolán szereztem meg.

Négy évvel ezelőtt egy véletlen folytán kerültem ebbe az iskolába. Azóta is hálát adok az Úrnak, hogy idevezetett engem. Az itt töltött évek alatt sikerült minden alsó tagozatos osztály életébe beleszópnem. Ebben a tanévben az 5–6. osztályosokat is tanítom, akiknek a „Hon- és népismeret” szépségét, érdekességét igyekszem bemutatni. Szívemhez legközelebb mégis a kis „csemeték” állnak.

Az 1. osztályba lépő gyermek az iskolakezdéssel élete egyik döntő szakaszába kerül. Nekünk tanítóknak kell a gyermekeket, mint „kis palántákat” gondozni, ápolni, hogy meg-

felelően növekedjenek, majd virágot, termést hozzanak. Ehhez sok szeretet, gondoskodás és türelem kell. Hiszem, hogy iskolánkban, a Szeretet Iskolájában a gyermekek olyan közösségbe kerülnek, ahol a tudás megszerzése mellett boldog, kiegyensúlyozott ifjakká válnak.

*„Légy velünk, Úr Jézusunk,
bátoríts bennünket.*

*Áldd meg a mi munkánkat,
Áldd meg kertjeinket.*

*Reggel, délben, este,
Reggel, délben, este
Minden gyermek hű szíve
Mesterét keresse!”*

(Somogyi Imre: Gyermekkertünk)

Nyelvi asszisztens iskolánkban

Szeretettel köszöntök mindenkit!

A nevem Sylvia Keck, kérem, engedjék meg, hogy röviden bemutatkozzam.

26 éves vagyok és egy délnyugat-németországi kis faluból érkeztem. A heidelbergi egyetemen 2003 októberében államvizsgáztam német és angol szakon. Ez év szeptemberében gimnáziumban is megkezdtem tanári gyakorlati képzésem, május végéig azonban az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium nyelvi asszisztenseként dolgozom.

Az államvizsgám ideje alatt egy barátnőmtől értesültem az Európai Unió Comenius Programjáról, egy olyan csereprogramról, ami Európa-szerte közvetít az iskoláknak (leendő) tanárokat. Ezek a (leendő) tanárok és tanárnők így nyelvi asszisztensként esélyt kapnak, hogy tanítási gyakorlatot szerezzenek, és más oktatási módszereket és iskolatípusokat ismerjenek meg. Az adott iskolának pedig a program révén lehetőségük nyílik arra, hogy anyanyelvi tanárokat vonjanak be az idegen nyelv oktatásába, és ez által a diákokat ösztönözzék a nyelvtanulásra.

Amikor tudomást szereztem a Comenius Programról, azonnal fellelkesített az ötlet. Eredendően angol nyelvterületre pályáztam, mert úgy gondoltam, hogy nem szívesen mennék egy olyan országba, amelynek a nyelvét nem beszélem. De a németországi Comenius Ügynökségtől megtudtam, hogy sok asszisztens nem beszéli a vendéglátó ország nyelvét, és hogy az angol nyelvű országokba túl sok a pályázó. Ezután gyors döntés volt, hogy Magyarországra pályázom. A kívánságom mellé, hogy tanítási tapasztalatot szerezzek, társult egy másik, hogy egy olyan országot fedezzek fel, amelyről eddig sajnos igazán keveset tudtam.

Orosházán és az iskolában nagyon nagy szeretettel fogadtak, és bár csak pár napja vagyok itt, boldog vagyok, hogy Magyarországra és Orosháza mellett döntöttem.

Nagyon remélem, hogy hamarosan jobban beszélek majd magyarul, és az elkövetkezendő hónapokban mind az iskolának, mind azoknak az embereknek, akikkel itt találkoztam, hasznára és megelégedésére lehetek.

Siposné Szabó Ildikó vagyok, tanító és angol szaktanító. Tanítói diplomámat 12 éve a bajai Tanítóképző Főiskolán szereztem, második diplomámat 2003 májusában, Kecskeméten.

Gyermekkoromtól tanítónak készültem, s a pálya iránti elhivatottságomat mindig a legfontosabbnak tartottam.

Az óvodából iskolába lépő kisgyermek nevelése megtisztelő, nagy kihívás egy pedagógusnak. Tanítani és szeretni őket számomra a legkedvesebb feladatok egyike.

Szakmai kíváncsiságtól vezelve kipróbáltam az ismert tanítási módszerek legújabbját. Fontos-

Január 29-e óta iskolánkban üdvözölhetjük Sylvia Kecket, aki a Európai Unió Comenius Program keretén belül Németországból érkezett hozzánk. Gyermeknevelésünk szempontjából nélkülözhetetlen az anyanyelvi tanárok támogatása, ezért nagy öröm számunkra, hogy fél éven át tanári karunkban köszönhetjük őt. Mivel a többi Európai Unió pályázathoz hasonlóan ez a program is csak azok számára adott, akik felkutatják és élnek a lehetőséggel, ezúton szeretnénk megköszönni Csicsely Szilvia némettanárnő szolgálatát, aki az előkészítést végezte. Reméljük, hogy a félév végén diákjaink nyelvi teljesítményének rohamos javulásáról is ugyanilyen örömmel adhatunk majd hírt.

Ich grüße Sie alle herzlich!

Mein Name ist Sylvia Keck, und ich möchte mich hier kurz ein wenig vorstellen.

Ich bin 26 Jahre alt und komme aus einem kleinen Dorf im Südwesten Deutschlands. Ich habe an der Universität in Heidelberg Deutsch und Englisch studiert und im Oktober 2003 mein Examen abgelegt. Im September diesen Jahres beginnt meine Ausbildung zur Gymnasiallehrerin und bis Ende Mai bin ich nun als Sprachassistentin am evangelischen Gymnasium hier in Orosháza.

Von einer Freundin habe ich während des Examens vom Comeniusprogramm der EU erfahren, einem Austauschprogramm, das (zukünftige) LehrerInnen an Schulen in ganz Europa vermittelt. Die (zukünftigen) LehrerInnen erhalten als Sprachassistenten die Chance, Erfahrungen im Unterrichten zu sammeln und andere Unterrichts- und Schulformen kennen zu lernen. Die Schulen erhalten durch das Programm die Möglichkeit, einen Muttersprachler in ihren Fremdsprachenunterricht einzubeziehen und die Schüler durch den Kontakt mit dem Sprachassistenten zum Fremdsprachenlernen zu motivieren.

Als ich vom Comeniusprogramm erfahren habe, war ich von der Idee sofort begeistert. Ursprünglich wollte ich mich für ein englischsprachiges Land bewerben, weil ich dachte, dass ich nicht in ein Land gehen könnte, dessen Sprache ich nicht spreche. Von der Comenius-Agentur in Deutschland erfuhr ich dann aber, dass viele Sprachassistenten die Sprache ihres Gastlandes nicht sprechen und es in den englischsprachigen Ländern ohnehin zu wenige Schulen für zu viele Bewerber gebe. Meine Entscheidung, mich für Ungarn zu bewerben, war schnell gefällt und neben den Wunsch, praktische Unterrichtserfahrung zu sammeln, stellte sich der Wunsch, ein Land zu entdecken, über das ich bislang leider noch recht wenig wußte.

In Orosháza und an der Schule wurde ich sehr, sehr herzlich aufgenommen, und obwohl ich erst ein paar Tage hier bin, bin ich froh, mich für Ungarn und Orosháza entschieden zu haben. Ich hoffe sehr, dass ich bald mehr Ungarisch spreche und ich in den kommenden Monaten für die Schule sowie die Menschen, die ich hier treffe, eine Bereicherung sein kann.

nak tartom az idegen nyelvek korai bevezetését is. A gyermeki kíváncsiságra és utáncsra építve egy bábszínházon alapuló nyelvtanítási programot írtam. A dalokat és ritmusos mondókat játszva megtanulva óriási előnnyel kezdhetik el a gyermekek az iskolai kötelező nyelvtanulást. De mindemellett, nézetem szerint, a legfontosabb, hogy az iskolába lépő gyermek félelem és szorongás nélkül tanuljon; következetes nevelői irányítással egy szeretetteljes keresztyén iskolai légkörben művelt és őszinte emberré válhasson.

Orosházán élek, két gyermekem van, így gyakorló édesanyaként is átérezem a gyermeknevelés örömeit és gondjait.

Egy éve tanítok egyházi iskolában. Érzem, tudom, valaki megfogta a kezemet és ideirányított. Meggyőződésem, hogy rohanó, modern világunkban hitünket megtalálva, felelősséggel egy új generációt nevelhetünk fel. „Hagyjad az Úrra a te útdat, és bízzál benne, majd ő teljesíti.” [Zsolt 37,5]

Az áradat

Biztosan mindannyian szembe néztek már az áradattal. Láttatok, ahogy mindent elsodor. Állatok és néztétek, ahogy a munkátok eltűnik a mélyben, s mintha sosem lett volna. Elkésérítő a világ áradata. Mit tehetnénk mi egyedül? Egyedül semmit, biztosan. De itt van a munkahelyünk, mely arra hivatott, hogy köveket gördítsen az áradat útjába. Apró kis kavicsokat. De ezekből lesznek a hegyek. A hit hegyei, melyek jelként maradnak. Mert nem biztos, hogy meg tudjuk állítani az áradatot. De akadályt támaszthatunk neki. Hogy másfelé kényszerítsük. Hogy ne hagyjuk a mi kis szigetünket. Újabb és újabb területeket kell elhódítanunk az ártól. Mert ez a feladatunk, ha nem is látjuk a végét. Akkor is, ha úgy tűnik, kis kavicsaink eltűnnek a mélyben. De egyszer valamely kavicsból hegy lesz. Mely útját állja az áradatnak. Mely lelassítja örült folyását. Mely elnyomja mennydörgő robaját. Nincs más remény, melyben bízhatunk.

Egyszer egy barátom azt mondta nekem: miért születne egy gyermek e világra? Hiszen annyi minden rossz történhet vele! Azután elgondolkozott, s rám nézve ezt mondta: „De amíg a ti iskolátok itt van ebben a városban, van reményem.”

És folytatta azzal, hogy ő megpróbálja felnevelni, jóra oktatni gyermekét, de mit sem ér az egy iskola nélkül, ahol segítenek neki céljában. Ez csak annyi: gyermeke ellen tudjon állni a világ áradatának.

Hogy van-e erre remény, nem tudhatom. De azt tudom, miért állított ide az Úr, az én Istenem. Bizonyosságot tenni róla nap mint nap. Irányítani a lelket Jézus felé, az Ő szeretetét sugározni. Néha összeroppanok e teher alatt. De valahogyan minden nap elkezdődik. De valahogyan csak nem fogy el ez az energia. Mindig merítke a gyermek szeméből, akkor is, ha éppen rosszat tesz. Mert ha nem tenné, mi lenne az én munkám?

Az áradat vadul zúg elő. Elő a tévéből, az utca hangjából, az emberek fénytelen tekintetéből. Az áradat belopózott az otthonunkba, a beszélgetéseinkbe, a gondolatainkba. De legmélyebb szentélyünket nem adhatjuk oda. A lelkünk Krisztusé, aki ellenáll minden áradatnak. Ha a lelkünket megőrizzük, állva maradunk. És ha a hitünk is megáll, ez az a hely, ahol kavicsokat rakhatunk.

Minden gyermeki lélek egy kavics. Minden gyermeki lélek. MIND. Nem tudhatjuk, mikor növekszik hegygé. Nem tudhatjuk, mikor mondja majd azt az áradatnak, hogy állj, ne tovább. Ne tovább az életben, a családomban, az otthonomban. És ha mindezt hittel teszi, minden fáradozásunk megérte.

Egyszer egy lelkész ezt mondta nekem: Vigyázz, mit teszel, vagy mit mondasz. Minden szavadnak lehet akkora súlya, hogy a másik életét befolyásolja. Lehet, hogy majd a halálos ágyán egy mondatodtól tér meg... Néha úgy éreztem, ez

a pár mondat összetör. Hogyan viselhetek el ekkora felelősséget? Egyedül a hit által. A mondatokat majd az Isten adja.

Amikor elcsüggedek előveszem a Bibliát, és elolvasom a 18. zsoltárt:

*Szeretlek, Uram, erősségem!
Az Úr az én kőszálam,
váram és megmentőm
Istenem, kősziklám,
nálá keresek oltalmat,
pajzsom, hatalmas szabadítóm,
fellegváram!*

Egyetlen hatalmas kőszikla majd megállítja az áradatot. Mi együtt segíthetünk neki. Ő erőt ad majd, vigyáz ránk mindig, megfogja kezünket, ha elsodorna az ár.

Én szeretek kavicsokat támasztani az ár ellen. S hiszem, hogy ez a megfelelő hely. Bár nem látom a munka végét, bizakodás tölt el. Nem vagyok egyedül! Itt állnak mellettem a kollégáim, akik ugyanezt a munkát végzik. Akik példát adnak, segítenek, támogatnak. Akiket én is támogathatok. Akik nélkül a munkámnak semmi értelme.

Rakjuk együtt a kavicsokat, és nevesünk bátran az áradat szemébe.

(Kicsit csapong ez a pár sor, ami a nap végén, egy Lévíta-kör után eszembe jutott. De mivel hangosan megfogalmazni nem tudtam, le kellett írnom.)

EGY KIS KAVICSRAKODÓ

„Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket...”

Az 2003. évi szentestén is zsúfolásig megtelt a mintegy ezer ülőhelyes pilisi nagytemplom. Hosszú esztendő hagyománya szerint ez az alkalom elsősorban a gyermekeké. Még a legkisebbek is bátran álltak a mikrofon elé, hogy az evangélium szavaival, versekkel vagy éppen Istent dicséző szép énekekkel aktívan vegyenek részt a nagyok ünnepségében. Így zajlott az ünnepi műsor szép rendben, a kisebbek és nagyobbak énekkarai váltották egymást, felszabadult örömmel, harsonával és más hangszerelemmel dicsőítették a Gyermekeket, aki megszületett.

Ezután került sor az igehirdetés szolgálatára. A szószéken most a gyülekezet egyik régi, már nyugdíjas lelkésze állt, aki családjával és a gyülekezettel együtt ünnepelte ezt a karácsonyt. Édesanyja ölében ott ült a kis Hanna is, aki ugyan még csak 2 éves, de rendszeres „templomlátogató”. Most azonban valami szöveget ütött a fejében. Mit keres az ő nagypapája ott a szószék magasában, hosszú, fekete ruhában? Az ő nagypapája, akit sajnós ritkán lát, de ha náluk van, akkor egészen az övé. Ölébe veszi őt, mesél neki és elhalmozza szeretetével. De most

nem vele foglalkozik, hanem ezzel a sok emberrel! Hanna nyugtalanul feszkelődni kezdett, és először csak sűgva közölte akaratát anyjával. Próbálták figyelmét más irányba terelni, ő azonban most már hangosan is kinyilvánította azt, hogy mit szeretne. Aztán a hatalmas tömegbe egy éles gyermekhang kiáltott bele, ellenkezést nem tűrő hangon: „Nadpapájoz medek!” (Nagypapához megyek.) S ezt makacs következetességgel újra és újra megismételte. A rövid igehirdetés (Istennek hála!) hamar véget ért, nagypapa lejött a szószékről és beült a papi padba.

Ekkor Hanna már kitört az ölelő karok közül, és dacolva minden akadállyal (dobogók, mikrofonzsinórok és embertömeg) egy-egy segítő kézre támaszkodva haladt a hűn óhajtott cél felé, míg vége odaérve, boldog mosollyal feszkelődött el a nagypapa mellett a papi padban. Most már nyugodt volt. Családunk tagjai zavartan mentegőzték az istentisztelet végén, de az emberek szemében csak megértést és örömet láttak, néhol egy-egy könnycsepp is tükröződött. Valaki meg is fogalmazta: így volt teljes az ünnep, a legkisebb is „beleszólt”.

Igaz is, a Gyermekek ünnepén nincs-e joga egy gyermeknek, akár formabontóan és jelképesen is, Jézus hívására reagálni: „Engedjétek hozzám jönni a kisgyermeket...”?

KEVEHÁZINÉ CZÉGÉNYI KLÁRA

Másképpen látom?

Még júliusban, az Országos Evangélikus Találkozón Gáncs Péter püspök úr fogalmazta meg azt, hogy milyen sokszor mondjuk így: „gyülekezeti alkalmaink a megszokott rend szerint kerülnek sorra”. Mintha túlságosan is megszokott – netán unalmas? – lenne gyülekezeti életünk.

Sok gyülekezetben így van, lehet, hogy a miénkre is igaz ez. Sőt, ha belegondolunk, lehet, hogy az utóbbi időben inkább leépülésről beszélhetünk? Például pár éve még minden vasárnap este volt istentisztelet. Ma már nincs, és nem tudom, hiányzik-e valakinek...

Elgondolkoztam: mivel, hogyan mérhető egy-egy gyülekezeti alkalom súlya, fontossága? Mi dönti el? Az időtartam? A résztvevők létszáma? A keretek merevsége vagy rugalmassága? A tartalom? Esetleg az alkalom nyitottsága? Vagy más szempont dönt?

Istentiszteleteken rendszeresen hirdetjük a kedd és péntek reggeli áhítatokat. Ezeket 8–10 ember szokott részt venni, ritkán több. Ugyanakkor nem szoktunk szót ejteni az óvodai és iskolai áhítatokról. Sokan talán nem is tudnak ezekről!

Ami például az iskolánkat illeti, ott minden hétfő reggel áhítat van a pedagógusok számára, így kezdődik a hét. És ott van a hétfő reggeli diákáhítat a felsőbb osztályoknak, kedden reggel pedig az alábbi évfolyamoknak. Mindkét alkalom

200-nál több diákot érint, a tanáraikról nem is beszélve.

Kell-e mondanom, hogy például csak egy kedd reggelre gondolva, egy „gyülekezeti” áhítat, és egy diákáhítat közül melyiket tartom fontosabbnak, és melyikre való készülés lelkesít jobban? De fogalmazhatom így is: vajon melyiket szeretem jobban?

Tehát az iskolai időszakban minden hétfő és kedd reggel van olyan alkalom, amelyeket gyülekezeti alkalomnak tartok, s amelyeken a gyülekezet hosszabb távú épülése szempontjából szerintem sokkal nagyobb a tét.

S akkor még nem említettem azt, hogy a hét többi napján is osztályközösségekben kerül sor valamiféle csendességre, áhítatra (bár lehet, hogy ezeknek a formája nem felel meg a konzervatívabb ízlésűeknek). Így aztán azt merem állítani, hogy az evangélikus iskolába járók – igaz, hogy külső erőnek, az iskola rendjének a hatására – rendszeresebb igehallgatók, mint az orosházi evangélikusok jelentős része. Csak éppen a gyermekek lelki épülése nem a klasszikus gyülekezeti helyiségekben zajlik.

Más: a legtöbb vasárnapon két istentiszteletre kerül sor az orosházi evangélikus templomban: 9 és 10 órakor. Biztosan van, aki már azon is megakad, hogy ezt a kettőt így, minden további megkülönböztetés nélkül from le egymás mellé. Mert ugye, úgy szoktuk emlegetni, hogy a 9

órai, az gyermek-istentisztelet. Nem írtam le, de szerintem oda szoktuk elé hallani a „csak”-ot.

Személyes véleményem, hogy ugyanolyan fontos istentisztelet mind a kettő, és nem mondanám, hogy a 10 órai „többet ér”, hogy az lenne az „igazi”. Milyen alapon mondanám? Azért érne kevesebbet a gyermek-istentisztelet, mert az elsősorban gyermekeknek szól? Vagy azért, mert rövidebb időtartamú? Vagy azért, mert – horribile dictu! – esetleg világosabb, egyszerűbb, érthetőbb? Vagy azért, mert nem a megszokott, hagyományos liturgia szerint zajlik?

A gyermekek mellett sokszor ott vannak szülők, nagyszülők is. Sőt olyan is van, aki hozzá tartozó gyermek nélkül, csak úgy részt vesz. Szerintem ez ugyanolyan értékű istentiszteleti részvétel, mintha valaki 10 órára jön.

Sőt: mostanában az a gondolat erősödik bennem, hogy miért ne lehetne egy harmadik istentiszteletünk is a hétvégén? Nem vasárnap este újra, hanem például szombat esténként egy olyan, amit talán sokan hamar elneveznének „ifjúsági istentisztelet”-nek, de természetesen nyitott lehetne másoknak is. Sok-sok ifjúsági énekkel, sokak aktív közreműködésével valószínűleg meg, amelynek rendje, menete még csak körvonalazódik bennem, és akár rugalmas is lehetne, változhatna alkalomról alkalomra. És megpróbálnánk úgy megvalósítani közösen, hogy igazán vonzó, otthonos legyen, és ugyanakkor meg tudjon szólítani sokakat, és ami a legfőbb: közelebb tudjon vinni Krisztushoz. Van ennél fontosabb szempont?

NAGY ERVIN

A két magzat

Egy várandós anya két gyermeket hord a méhében. Az egyik egy „kis hívő”, a másik egy „kis szkeptikus”. A „szkeptikus” azt kérdezi:

– Te hiszel a születés utáni életben?

– Hát persze – mondja a „kis hívő” –, az itteni életünk arra való, hogy felkészüljünk a születés utáni életre, hogy elég erősekké váljunk arra, ami ott kint vár bennünket!

– Hülyeség! – mondja a „szkeptikus”. – Ez nem igaz! Hogyan nézhet ki a kinti élet?

– Pillanatnyilag még nem tudom – mondja a „kis hívő” –, de biztos sokkal világosabb, mint itt bent! Lehet, hogy a szánkkal fogunk enni és a lábunkkal fogunk menni!

– Nonszensz, lehetetlen! – mondja a „szkeptikus”. – Megyünk a lábunkkal és eszünk a szánkkal? Micsoda hülyeség! Ez egy fura ötlet, hogyan is működhetne! Itt van a köldökzsinór, ami biztosítja a táplálékot. Nem lehetséges élet a születés után, hiszen ez a zsinór már így is túl rövid!

– Hát persze hogy működni fog, csak minden egy kicsit másként fog kinézni – mondja a „kis hívő”.

– Sohasem fog működni! – véli a „kis szkeptikus”. – Még

soha senki nem tért vissza a születés után! Születés után vége az egésznek! Az élet nem más, mint egy nagy sötét tortúra!

– Még ha nem is tudom pontosan, milyen lesz a születés utáni élet – mondja a „kis hívő” –, de azt tudom, hogy találkozni fogunk az édesanyánkkal, és Ó majd nagyon vigyáz ránk!

– Anya? Te hiszel az anyában? Hol van? – kérdezi a „kis szkeptikus”.

Itt van körülöttünk, mi benne vagyunk és általa létezőnk, nélküle nem is létezhetnénk! – válaszolja a „kis hívő”.

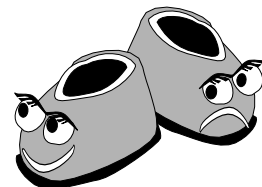
Mire a „kis szkeptikus”:

– Soha nem láttam még semmilyen anyát! Nincs is ilyen!

A „kis hívő” elgondolkozik egy pillanatra:

– Néha, mikor nagyon csendben vagyunk, hallhatod, ahogy énekel, vagy érezheted, amikor megsimogatja a világunkat! – Majd halkán hozzátézi:

– Mindenesetre én hiszem, hogy az igazi életünk a születés után kezdődik!

Mi van a fazékban és a tányéron?

Mottó:

Az étkezés az emberi szervezet energiaellátását szolgálja.

Az Isten az ízeletést és szaglást azért adta nekünk, hogy megóvjon bennünket a mérgező anyagoktól. Az ehető növények általában édeskés ízűek, a mérgezők keserűek. Az íz feladata, hogy eldöntsük, melyik élelmiszer veszélytelen. Hasonló szerepe van a szagnak, az illatnak is. Azt, hogy az ízeletés és szaglás nem betanult ismeret, hanem eredendő, isteni adomány, a következő kísérlet bizonyítja. Ha a „tudatlan” csecsemő száját édes ízű anyaggal kenjük be, akkor azt nyalogatja, de ha keserűvel, akkor a nemtetszését fintorgással, sírással fejezi ki. Vajon, bízhatunk-e ezen ősi „ösztonben” ma is? Sajnos nem kell felelni, mert – az élelmiszervegyészek „jóvöltából” – a kellemes íz, illat csalóka lehet.

Nézzünk egy hagyományos magyar konyhát, úgy 60 évvel ezelőtről. Gyerekkoromban édesanyám így szólt hozzám: „Eredj ki a kertbe, hozzál be két szál sárgarépat, petrezselyemgyökeret, krumplit, nézd meg, tojtak-e a tyúkok, és hozzál be tojást is. Ma csirkeaprólék-leves és rántott csirke lesz sült krumplival. Láthatod, már megkopasztottam a csirkét”. Ez akkor természetes volt, viszont ma már kuriózumnak számít.

A mai gyerekek gondolkodását az ételről a következő eset szemlélteti. Az anyuka lisztet, margarint, tejet stb. kevert össze egy tálban. A kisfia megkérdezte: „Mit csinálsz, anyu?” „Tésztát sütök, csemegének jó lesz.” A gyerek válasza: „És azért sütsz, mert lusta voltál lemenni a közeli cukrászdába?”

A ma háziasszonya, a kert és udvar természetes táplálékai helyett, sokszor a „zacskós levest”, a fóliacsomagolású félkész „húspogácsákat” stb. fogyasztja családjával. Nem is szólva a gyorséttermek hamburgereiről, éttermes étkezéseiről. Pedig a zacskós „tyúkhúsleves csigatésztaival” elnevezésű készítmény 4 személyre csak 2 (azaz kettő) gramm szárított tyúkhúst tartalmaz, granulátum formájában. Ez nem több mint 7 gramm eredeti „nedves tyúkhús”. Persze ebből a világon egyetlen szakács sem tudna négy tárgyér levest varázsolni. A levespor-ipar képes erre, 1 (azaz egy) gramm „aromával”, ami a levesnek a gyári tyúkleves ízét állítja elő.

A gyári marhahús-levesben literenként 2,3 gramm marhahús, 0,64 g

húskivonat, jódozott só, aroma, ízfokozó nátriumglutamát, továbbá E631 és E627 mesterséges adalék található. Tehát egy húsleves-készítmény, az ízén kívül, szinte semmi tápértékkel nem bír. Viszont a propaganda, a viszonylagos olcsóság és a gyors elkészíthetőség sikert arat a fogyasztóknál. Íme, egy kis reklámversike:

*Tudja már a kisgyerek is,
Fűszer a levesben az íz,
Szalád is menten a Gretchen
Leveskonzervvel a kezében.*

Nincs ez másképpen a töltelkes hentesárunknál sem. Például a Z „húsgyár” virslijének összetétele: egy kis sertéshúsból és vízben elkevert húspép, bőrke, karragén, polifoszfát, szójafehérje, nátrium-laktát, étkezési keményítő, pirofoszfát, antioxidáns és nátrium-nitrit. Íme, a valaha csak színhúsból készült virsli helyett ezt esszük.

De nézzünk mást, például az eper-fagylaltot, eperjoghurtot vagy eperdeszsertet. A világ összes epertermése még az amerikai „epertermék” 5%-ához sem volna elegendő. Akkor hogy lehet azt a töménytelen eper ízű terméket előállítani? Egyszerű a válasz: mesterséges ízekkel. Így a B. King epertermésében az eperíz amil-acetát, amil-butirát, amil-valerianát, és még további 45 féle, hasonlóan címre nevezett vegyület elegye adja. Ez teszi eper ízűvé a készítményt, azaz semmi köze az eperhez, az íz kivételével. Miért írtam azt a bevezetőben, hogy az íz ma már nem egyértelműen veszélyt jelző? Néha a jó íz (mesterséges íz) ellenére „mérgezés” következhet be. Ennek bizonyítására álljon itt néhány, bár jó ízű, de nem természetes anyagból származó allergiás mérgezés.

Egy 2 éves kisfiú rózsaszín csomagolású cukorkát kapott. Elkezdte szopogatni és néhány perc múlva arca, ajka felduzzadt, torka piros lett, nyelési és légzési nehézségei léptek fel. A kórházban a cukorkára gyanakodtak. Megállapították, hogy citromsavat, glicerin-stearat-monoesztet, eperpirosat, cukrot, málnaaromát, lecitint és egy Hyfoama nevű anyagot tartalmaz. Az allergiászt kimutatta, hogy a bűnös a Hyfoama, amely egy semleges ízű növényi proteinpor (fehérje).

Ez a buta-gluten-proteinből kalciumhidroxid hatására keletkezik és gluten polipeptidek keveréke. Kiderült az is, hogy az eredeti gluten-proteintől semmi baja a gyermeknek, hiszen valamennyi gabonafélét, zab- és kukoricapelyhet

nyugodtan fogyasztotta, azaz az eredeti termékre nem allergiás, de az átalakított formájára már igen. Ezért a jövőben a gyermeknek kerülni kell a nugátot, a karamellát, a gumimackót stb., mert a Hyfoam mindegyikben megtalálható.

A másik példa tragikus végződésről tanúskodik. A 17 éves Sarah Redding 1993 októberében a London melletti Ash városkában halt meg, allergiás anafilaxiás sokk következtében. Ugyanis a gyorsétkezdében citromtortát evett, amely elenyésző mennyiségben mogorót is tartalmazott, s erre ő allergiás volt. Ez a mogorótartalom sehol nem volt feltüntetve. Az anafilaxiás allergiás sokk néha párányi mennyiségű, már néhány molekula hatására is bekövetkezik az arra érzékenyeknél.

Mint láttuk, a természetes anyagokkal szemben is lehet valaki allergiásan érzékeny. Régóta ismert a liszt-, tej-, hal- stb. érzékeny gyermek, felnőtt. Nekik kerülniük kell ezeket az ételeket. Igen ám, de csak akkor kerülniük ki, ha tudják, hogy abból van az adott élelmiszerkészítményben. Nézzünk erre is példát, amikor rejtve volt az allergén anyag.

Egy 3 éves kislányt, aki halallergiában szenvedett, a szülők óvtak a halas ételektől. Nem is aggódtak, amikor egy citromos kekszet kezdett el rágnálni a gyermek. Akkor estek kétségbe, amikor néhány másodperc múlva a nyálkahártyái megduzzadtak és kiütések borították el a testét. A kórházi vizsgálat halallergiát mutatott ki. Megvizsgálták a kekszet, melyben bár hal nem volt, de „teljes tojás” igen. A „tyúkokat pedig hallisztel etették. A „halallergén” a tyúkovo változatlanul áthaladva épségben bejutott a tojásba, majd a keksz tésztaíjába kerülve, a sütetést is kibírva, okozta az allergiát.

De ne csak az ételeket, az ízeket vegyük „gőrcső” alá. Nézzük, hogyan állunk az illatokkal? A kellemetlen szag (romlott étel, ürülék) arra figyelmeztet, hogy kerülnünk az érintkezést ezekkel az anyagokkal. Ne feledjük el, hogy a kellemes illatoknak is van hátulütőjük. Ugyanis az egyes illatoknak más-más a biológiai és pszichológiai hatása. Nézzünk ezekből egy párat.

A biokémiai kutató illatrészlege például olyan szagokat kínál, amely a boltokban a vevőt vásárlásra ösztönzi. Az irodákban és a termelésben a vállalatok – megfelelő illatosítással – szintén javítani tudnak a munkamórálon. A légkondicionálóknál használt, tudatosan nem érzékelhető, enyhén manipulatív adalékok-

ból olyan illatok állíthatók elő, amelyek a pszichére hatnak (például bosszúság és harag ellen citromfű, irigység ellen rózsá-illat, depresszió, melankólia ellen lehetlenyi bazsalikom, bánatra majoranna).

A fogyasztó, a vevő bizalmát fokozni lehet, ha a boltba levendulaillatot fújnak, míg a kamilla hipnotizálóan hat. Íme, így lehet az illattal, ami lehet mesterséges és legtöbbször az is, manipulálni az embereket.

Az előbbieken csak egy-két példán próbáltam bemutatni az ízlelés, a szaglás isteni adományának szerepét, és azt is, hogyan lehet manipulálni az ezekből eredőket az emberi kapzsiságból, gátlatlanságból, a kémia segítségével. Egyben rámutattam, hogy e manipulációk, de mondhatnánk csalást is, egyeseknél milyen veszélyt jelentenek, sőt halált is okozhatnak.

E kis írással az volt a célom, hogy az élelmiszer és adalékaik allergiás lehetőségére felhívjam nemcsak az olvasók, hanem az orvosok figyelmét is. Ennek felismerése és az idejében alkalmazott szakszerű beavatkozás elősegíti a mielőbbi gyógyulást. Dr. KISS A. SÁNDOR

KÖNYÖRGÉS ÁLDÁSÉRT

Áldd meg, Uram a kezemet,
hogy finom fogású legyen
hogy tartson, de ne szorítson béklyóba
hogy adjon, de ne számításból
hogy ereje legyen vigasztalásra és áldásra.

Áldd meg, Uram a szememet,
hogy meglássa a szépet
hogy ne legyen vak a láthatatlan iránt
hogy átlásson a látszaton
hogy pillantásában mások
melegedhessenek.

Áldd meg, Uram a fületem,
hogy meghallja hangodat
hogy észlelje a szenvedés nesztét
hogy bezáruljon a locsogás előtt
hogy bántó hangtól ne riadjon meg.

Áldd meg, Uram a számat,
hogy szólni tudjon rólad
hogy szavai ne sértsenek
hogy hangja gyógyírként hasson
hogy ne adja ki a rábizottakat.

Áldd meg, Uram a szívemet,
hogy Lelked lakóhelye lehessen
hogy meleget őrizzen és meleget adjon
hogy meg tudjon különböztetni örömet
és bánatot.

Áldd meg, Uram életemet
hogy áldás lehessen a magam
és mások számára.

„Adjatok hálát az Úrnak, hívj átok segítségül nevét,
hirdessétek tetteit a népek között.” [Zsolt 105,1]

Szalagavató ünnepély, avagy az első érettségi

Az Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium magától értődő természetességgel és nem titkolt izgalommal készül újkori történetének nevezetes dátumához: itt van az első olyan osztály, amelynek tanulói érettségiznek a 2003/2004-es tanév végén. Diákoknak, tanároknak egyaránt nagy izgalom ez, hiszen ilyenkor mindenki vizsgázik.

E nagy eseménynek azonban vannak már hamarabb is előjelei. Nemcsak az, hogy időben kell gondolkodni a továbbtanulás lehetőségeiről, a felvételi esélyekről, hanem az is, hogy 2004. február 21-én, szombaton 17 órai kezdettel a gimnázium dísztermében szalagavató ünnepélyre kerül sor. Erre az alkalomra az Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium vezetése és a 12. évfolyam osztályfőnökei és tanulói ízléses meghívót készítettek. A meghívó felirata bordó színű, első oldalán az evangélikus templomunk tornyának alakja látszik ezüstös színben (betöltve hivatását, hogy felfelé mutat). A második oldal közepén az iskola körbélyegzőjének szövege olvasható kör alakban, mely egy nyitott könyvet foglal magában ezzel a felirattal: sola fide.

Közbevetőleg érdemes megjegyezni: ennek a „sola fide” feliratnak van egy jó fordítása és van egy tűrhető fordítása, ami azonban a valóságnak csak szofisztikával (= a szavak csúrés-csavarásával) felel meg. A jó fordítás így hangzik: egyedül hit által, vagy egyedül a hit! Luther reformációjának kikezdhetetlen jelszavai voltak ezek: solus Christus, sola gratia, sola fide = egyedül Krisztus, egyedül kegyelem, egyedül hit. Volt egy olyan időszak, amikor a hit feleslegesnek látszott, különösen az iskolák összefüggésében, ezért a sola fide tűrhető fordítása az lett, hogy „egyedül a hűség”. Igen, a fiducia, fidesz szóban valóban benne van a hűség jelentése is, de egy kb. ilyen jelentéssorozat menetén: hit, híven, hívség, hűség. Tehát a „hűség” szónak az Istenbe vetett hit talapzatán kell állnia. Ezt a talapzatot kellett kivenni az iskolai oktatás alól, ami jó

részt – mondható, hogy országos méretekben – sikerült is. Ennyit a sola fide történelem- és politikafüggő fordításáról.

Az említett körpecsét felett olvasható az egyik szép ige, ami az egész iskolai tanévnek az ígéje, de ebben az esetben még kiemelt szerepe, jelentősége is van. Ez egy részlet Jézus Főpapi imádságából: „Nem azt kérem, hogy vedd ki őket a világból, hanem hogy őrizd meg őket a gonosztól.” [Jn 17,15]. Nagyszerű küldő vagy elbocsátó szó ez, hiszen eddig ezek a diákok bizonyos értelemben az iskola falai mögött védettségben élhettek, egy olyan szellemiségtől meghatározott légkörben, ahol a legfontosabb Krisztus követése volt, és

ebben benne van a másik iránti szeretet és megbecsülés.

Természetesen a harmadik oldalon olvasható a leghosszabb rész: „Isten kegyelméből elérkezett iskolánk történetében az első szalagavató. Ezúton kérjük, osztozzon örömmünkben, ünnepeljünk együtt. Szeretettel hívjuk és várjuk...” Lesz műsor, amire az érintettek már jó ideje készülnek, és utána állófo-

gadás, amit bál követ. Ezen a 3. oldalon, természetesen, a részvételi szándék jelzésének kötelezettségére is felhívják a figyelmet, sőt, érthető módon annak még határideje is van (február 16.).

Boldogan nézegetjük a meghívót, s rácsodálkozunk Isten kegyelmére, hogy ezt is megérhettük: ilyen nagy ünnepségben lehet részünk. Mindez persze az egyházközség számára is jeles ünnep, hiszen az elmúlt években együtt örültünk, együtt szomorkodtunk, együtt küzdöttünk, s a jövőben is összetartozunk.

A meghívó negyedik oldalán ezüst színnel egy Luther-rózsa látható, aminek a legfőbb mondanivalója ez esetben az, hogy Krisztus keresztje a szívügyünk!

Isten áldása legyen ezen az alkalmon, majd az érettségien, továbbtanuláson, iskolánk kitörölhetetlen emlékével a szívekben. Az egyházközség is igyekszik kivenni a maga részét ezekből az alkalmakból, hiszen felelősséggel tartozunk értük.

RIBÁR JÁNOS

Gyülekezeti krónika

Személyi változások az Egyházközség Hivatalában

– Lázárné Skorka Katalin lelkész közel 7 évi orosházi lelkészi szolgálat után önálló gyülekezeti lelkészi állásba történő meghívást fogadott el, és 2004. február 1-jétől a Mezőberény I. kerületi (németajkú) evangélikus gyülekezet lelkésze lett. Az istentiszteleti gyülekezet 2004. január 25-én lelkésztestvérünk igehirdetési szolgálata után ajándékokkal és áldáskívánással köszönt el tőle. Az Egyházközség Presbitériuma a 2004. január 31-én tartott ülésén jegyzőkönyvi határozatot hozott, melyben köszönetét fejezi ki lelkésztestvérünknek az itt töltött hét esztendőért, áldásos szolgálatáért.

– Az Egyházközség Hivatalának vezetője – 2004. január 1-jével – Nagy Ervinné lelkész lett. Fürst Enikő munkaideje részben csökkent, feleződött, részben más jellegű lett, elsősorban a temetőügyekkel foglalkozik.

– Ugyancsak változás, hogy Varga Ferencné takarítónő nyugdíjba ment, és munkáját Török Lajos egyházközségi gondnok tölti be, aki így az egyházközség alkalmazottjává vált.

Finnországba utazunk

Kialakult az ún. „finn csoport”: a Tampere-Härmälei evangélikus gyülekezet meghívására gyülekezeti csoport látogat a finnországi Tamperébe 2004. június 28.–július 5. között. 25 fő vehet részt az úton. Az utazás költségét – a repülőjegyet – mindenki saját zsebből fizeti. Testvér-gyülekezeti kapcsolatunkat azzal a módszerrel gyakoroljuk, hogy 2 évenként találkozzunk, ami innen oda, onnan ide 4 évenkénti utazást jelent.

Püspöklátogatás

Gáncs Péter püspök 2004. február 19–20-án Orosházára látogat, egyrészt az Egyházközség, másrészt az oktatási intézményeink vendégeként. A február 19-én, csütörtökön este 17 órakor kezdődő istentisztelet igehirdetője lesz, s utána fórumot következük. A Presbitérium és a Képvisező-testület tagjait elvárjuk, de minden kedves érdeklődőt szeretettel hívunk és várunk erre az alkalomra. Fórumtémák: oktatási intézményeink továbbfejlesztési lehetőségei, az új liturgia ügye, illetve mit várhatunk – mint egyház – az EU-csatlakozástól.

Ifjúsági találkozó

Az orosházi gyülekezet és az egyházmegye gyülekezetei közös ifjúsági össze-

jövetelt terveznek 2004. április 17-re. Az eseményre Orosházán kerül sor. Szervezője, koordinátora Nagy Ervinné lelkész, de szükségünk van önkéntes segítőkre is. Részletes programját a következő Harangszó újságunkban tesszük közzé, de már most is szeretnénk előre jelezni ezt a fontos eseményt.

Fénysugár Nyugdíjas Klub

Kétéves lesz a Fénysugár elnevezésű nyugdíjas klubunk. 2002. március 17-én D. Dr. Harmati Béla – akkor még aktív – püspök áldásával kezdte meg áldásos tevékenységet egyházközségünk nyugdíjas klubja. Vezetője Koszorús Oszkár lett, aki nagy lelkesedéssel szervezi és vezeti a klubot. Minden kedden és csütörtökön 14 órától vannak együtt a tagok. Gyülekezőhely a gyülekezeti ház belső szobája, amit klubszerűre alakítottunk át. Érdekes programok, műsorok is vannak, valamint leprások számára fáslik készülnek. Bárki istenfélő nyugdíjast szívesen látunk a klubban. Tervünk, hogy idén március közepén megünnepeljük az alapítás évfordulóját.

2004 januárjának végén a Fénysugár Klub vendége volt Dr. Dancsó József országgyűlési képviselő, és Molnár Béla az orosházi Fidesz MPSz elnöke. Két érdekes, elemző előadást hallgattak meg a klubtagok a zsúfolásig megtelt helyiségben, s nagyon élénk beszélgetés követte a tartalmas előadásokat.

Toronyóra

Folynak a tárgyalások, keressük a legkedvezőbb megoldást, de az a reménységünk, hogy az esztendő folyamán lesz újra toronyóránk. Eddig 700 ezer forint folyt be adományként erre a célra, de még jelentős pénzádományra van szükségünk ahhoz, hogy a kívánt összeg együtt legyen. Továbbra is szeretettel és bizalommal fordulunk mindenki felé, aki jó szívvvel támogatja ezt az ügyet. Az még turisztikai szempontból sem mindegy, hogy egy olyan jelentőségi műemléktemplomnak, mint az orosházi evangélikus templom, működik-e a toronyórája, vagy sem. Jó lenne, ha ezt sokan megérteneink, az egyházközség tagjain kívül is.

Egyházkerületi Missziói Nap Pakson

2004. május 22-én, szombati napon, kerületi missziói nap lesz az egész Magyarországi Evangélikus Egyházban. Három egyházkerület van (élükön a püspökök és a kerületi felügyelők), ez három

helyszínt jelent egyazon napon. A mi kerületünk, a Déli Evangélikus Egyházkerület missziói napja Pakson lesz. Buszt vagy buszokat kívánunk bérelni erre az alkalomra; a szervezés Nagy Ervinné lelkész feladata. A missziói nap pontosabb műsorát a későbbiek során tesszük közzétudottá.

Épületeink tetői nagy gondot jelentenek

Megosztjuk a kedves olvasókkal azt is, hogy méretes épületeink (templomunk, gyülekezeti házunk, parókiáink stb.) tetői nagyon sok pénzt emésztenek fel. Csak a javítások – tehát nem a felújítások – sok millió forintot jelentenek. Nagyon takarékosan kell gazdálkodnunk, mert például a tetőjavításra (3,5 millióba kerülne) nem is tudunk az idén sort keríteni. Gyülekezeti házunk tetőzete áll a legrosszabbul, arra majdnem 8 milliót kellene költenünk (teljes átrakás, új lécekkal, szarufákkal), de az összeg nem áll a rendelkezésünkre. Sajnos a műemlék épületünk, és a műemléki környezetünk szinten tartásában magunkra vagyunk hagyva, semmilyen segítséget nem kapunk, sőt inkább kellemetlen gondok nehezedenek ránk, amire a korábbi Harangszó újságban utaltunk is (Szekfű utca). Ebben az esztendőben a Rekviem Temetkezési Vállalat és a mellette levő épület (szolgálati lakások) tetőzetét javítatjuk meg (összesen 2,6 millió forint összegben). A többi épület ügyét később tervezzük be. Így továbbra is nagyon fontos, hogy a megértő gyülekezeti tagok járulékaikkal és adományaikkal segítsék az egyházközség életét.

Egyházfenntartói járulékok és adományok

Köszönettel tartozunk azoknak a testvéreknek, akik az elmúlt esztendőben sem sajnálták az egyházközségtől az anyagi támogatásukat, és egyik vagy másik formában bizonyos összegeket fizettek be az egyházközség pénztárába. Ebben az esztendőben is szeretettel kérjük a testvérek támogatását, hogy biztosítva legyen az egyházközség élete. Az anyagi ügyeknek is pontos, törvényben szabályozott adminisztrációja van.

Összeállította: RIBÁR JÁNOS

Hol vannak?

Mármost a fiatalok a gyülekezetből. Ismerős ez a kérdés. Mintha már sok-sok évvel ezelőtt is hallottam volna. Amikor én voltam gyerek, tizenéves. És bevallom, már akkor is bántott az ártatlannak tűnő, mégis támadást rejtő számonkérés. Hiszen én ott voltam többedmagammal minden lehetséges alkalmon a gyülekezetben. Talán bántó ez azokra nézve, akik odaszántan, lelkesen vesznek részt abban, amit idejük, energiájuk lehetővé tesz, és szüleik is megengednek.

Sokáig gondolkoztam, megosszam-e az olvasóval ezeket a gondolatokat. Nem szeretném, ha valaki félreértene, s azt gondolná, hogy engem senki más nem érdekel, csak a fiatalok. Megvallom, 27 évem ellenére is ez az a korosztály, amely a legtöbb fejtörést okozza nekem.

Hadd oszlassam el azt a – szerintem – tévhitet, miszerint a fiatalokhoz fiatal kell, mondván: ő ért a nyelvükön. Elhiszi-e nekem a kedves olvasó, hogy minden gyermeknek, fiatalnak szüksége van a jó szóra, amelyet egy felnőtt, egy náluk tapasztaltabb, bölcsőbb ember mond, aki ráadásul még szeretettel is van irántuk?

Szép példa: istentisztelet után azt látom, hogy a gyülekezetünk egyik legidősebb tagja egy tizenévesssel beszélget. Megható mozzanat, és érzem, tudom, erről van szó. Ez hiányzik.

Ritkán látom, hogy egy idősebb testvér megszólít egy nála jóval fiatalabbat. A párom hívta fel a figyelmemet arra, amikor konfirmációi vizsga előtt az izguló tizenévesekkel alig vált valaki szót (az igazgatónőn és az osztályfőnökön kívül). Vajon miért nem? Csak azért, mert nem ismerjük őket? És talán azért nem, mert nem is érdekelnek minket?

Miből gondoljuk, hogy nincs szükségük bátorításra, hogy egy csapásra áthidalódik a szakadék köztük és köztünk, ha folyton csak mélyítjük azt? Akármilyen furcsa, nekünk kell megtennünk az első lépést feljük. Az idősebbeknek. A többet megélték. Ezek a fiatalok már rég nem olyan közegekből jönnek, ahol a hitre nevelés természetes. Ezeket a fiatalokat ide kell szeretni. Kézen kell fogni őket, és be kell vezetni. Nem csak egyszer, a konfirmációs istentiszteleten. Előtte és utána is. Számukra idegen ez a közeg. És

mi mit teszünk azért, hogy otthonosabb legyen a számukra?

Azután vegyünk például egy országos evangelizációt. Mindig nagy öröm számomra, amikor sikerül a tizenévesek közül valakit elcsábítanom erre az alkalomra. És szomorú vagyok, amikor azt látom, hogy szinte kézzel fogható a szakadék köztük és az idősebbek között. Kevés a szó közöttük. S ha van, az néha inkább rendre utasító, semmint érdeklődő. Vajon miért? Mert irigyeljük a természetes életörömet, rácsodálkozást, ami egy-egy ilyen út kapcsán bennük van?

Sajnos nem tudom, mi lenne a jó. Mert van, aki azt mondja, nem látja az ifjakat a gyülekezetben. És van, aki épphogy sokallja a jelenlétüket. Vajon ha egyik kezünkkel hívogatunk, a másikkal pedig taszítunk, annak mi lesz a vége?

Hol vannak hát a fiatalok? Egyetlen vízkereszt-i istentiszteleten közel 500 fiatal volt jelen. Ha ők nem lettek volna, vajon érdemes lett volna-e befűteni a templomot? Nem hinném. Hát itt vannak a fiatalok. Körülöttünk. Iskolásaink személyében. S ha nem is mind evangélikus, akkor is szép számmal gyarapíthatnák gyülekezetünket. De rajtunk – nem csak lelkeszeken! – múlik, hogy beszélhetünk-e reményteljes jövődőről.

NAGY ERVINNÉ

Szentetornyán innen és túl

Azt hiszem, ez a cím magyarázatra szorul. A szentetornyai leánygyülekezetéről néhányszor már beszámolt e lap is. Most viszont a gyülekezet helyzetéről szeretnék írni, ahogyan azt itt látjuk, és ahogyan kívülről látják.

Gyülekezetünknek 1903 óta csaknem tíz lelkésze volt, és hosszú ideig közel kétezert tagja. Mindezt már csak „dicső múltként” őrzik a jegyzőkönyvek.

Talán a kedvezőtlen rendszer, talán más ok miatt, de a gyülekezetből egyre fogyó létszámú leánygyülekezet lett. Mára már csak 15 tagú lelkes közösség alkotja, amely néha kibővül érdeklődőkkel.

Mi mégis hisszük, hogy van remény! Kellő kitartással felhívhatjuk a figyelmet a közösség fontosságára, Isten igéjének időszerűségére.

Folyamatosan próbálkozunk, és reméljük, előbb-utóbb eredményes lesz a helyi körében folytatott erőfeszítésünk.

Közösségépítő alkalom volt 2003. augusztus 31-e, amikor „Ébredés 2003” rendezvényünkre sikerült a szentetornyaikat megmozgatni. Segítőink is akadtak, aminek különösen örültünk. Jelen volt Gáncs Péter püspök úr is, és úgy nyilatkozott, hogy Szentetornyára oda kell figyel-

ni. Reméljük, ez valóban így is lesz majd!

Talán megvalósulhat az a terv is, amit még Pintér János esperes úr kezdeményezett, hogy vendégház és konferenciaközpont épüljön fel Szentetornyán. Ebben Gáncs püspök úr is realitást látott, miután erre vonatkozó vázlatomat ismerttettem vele. Szarvason kívül Szentetornya komolyan szóba jöhet, hiszen ott korábban már elkezdődött a szükséges helyiségek kialakítása, és Gyopáros közelsége idegenforgalmi szempontból előnyt jelent. A kérdést az Egyházkerület dönti el.

Szeretnénk egy internetes szobát kialakítani, amire most az Informatikai Minisztérium lehetőséget kínál, szinte ingyen.

Készülünk „Ébredés 2004” című nyári rendezvényünkre, amelyet templomunk tornyának felújításához kívánunk kötni. Bízunk a sikerben. Hiszem, hogy Urunk látja fáradozásunkat és segíti ügyünket.

A Petrilla családdal összhangban közösen segítjük Ribár János esperes úr munkáját. Gyülekezetünk kicsiny, de lelkes csapata együttműködik velünk. Céljaink eléréséhez fontos, hogy Orosházán is felfigyeljenek ránk, és támogassák ter-
veinket!

KÁROLYI FÜLÖP BÉLA:

Károli Gáspár magyarra álmodja a Bibliát

Károli német földről hazagondol,
Hol tanul, Károly onnan messze van.
Gyerekként meztől futkosott a porban,
Most töpreng inkább, teherrel, gondnal.
Károli álmodja a magyar Bibliát.

A gönci pap mindig hazagondol,
Szívében szülőföldje rejtve van.
Pusztul népe a rettentő viharban,
A Könyvek Könyvével vigaszt szór:
„Álmodtál való! Irom a magyar Bibliát.”

Vizsolyban laponként renndezi könyvét,
Gyertyafénynél olvas a gönci pap,
Nyelvet ment, teremt, ad, s hirdeti
Népe örökfényű zengő nyelvét.
Károli magyarra álmodta a Bibliát.

Ím, kész a mú! – a gönci pap felkiáltott.
Hittel lapozgatta művét boldogan:
A Bibliát hozta kezében, hogy kérve szóljon:
„Álmodtam Uram! S elhoztam eléd álmodom.
Mentsd meg népem és velük a magyar Bibliát!”

Tudjuk, Szentetornya nem a világ közepe, de ügyünk nem elveszett ügy! A helyi adottságok kihasználására jó pár példa van az országban. Remélem, hogy később még bizakodóbb jelentést írhatok a leánygyülekezetünk életéről.

SZVERLE ISTVÁN

NÉPEGYHÁZI HÍREK

Összeállította: Pleskó Józsefné

KERESZTELÉSEK (3 éven aluli gyermekek)

Nagy László és Farkas Ildikó fia:

LÁSZLÓ KRISTÓF 2003. november 23.

Semsei Tamás és Losonczi Éva leánya:

NÓRA 2003. december 6.

Krausz Erika leánya:

ZSUZSANNA 2003. december 25.

Sonkolyos Imre és Hollósi Magdolna leánya:

DALMA 2003. december 26.

Dinnyés József Attila és Sléger Márta fia:

BALÁZS 2003. december 27.

Dávid Tibor Csaba és Dér Andrea leánya:

FANNI 2004. január 4.

ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN A GYERMEKEKEN ÉS CSALÁDJUKON!

HÁZASSÁGKÖTÉSEK

Zátonyi János és Kunstár Erzsébet 2003. november 22.

Halustyik Péter és Hajdú Tünde Csilla 2003. december 20.

*ISTEN VEZESSE ÉS IRÁNYÍTSA ŐKET ÉLETÚTJUKON
ÉS SEGÍTSEN MEGTARTANI FOGADALMUKAT!*

TEMETÉSEK (2003. november 27.–2004. február 5.)

özv. Rédei Pálné Jancsó Julianna (55) · özv. Gulyás Szabó Gergelyné Lőrincz Erzsébet (88) · Bokros Jánosné Horváth Ilona (92) · Gelegonya József (77) · Bánhidi Zoltán (74) · Deák Imréné Szemenyei Ilona (89) · Tarr Antal (101) · Fehér László (95) · Bartucz Jánosné Velkovic Ilona (75) · Holecska Lajos (95) · Fazekas Sándor (80) · Csizmadia Sándorné Szula Julianna (72) · Farkas Pálné Baki Julianna (65) · Nagy Gyuláné Verasztó Erzsébet (90) · Kocsondi Ida Lídia (74) · özv. Hajdú Istvánné Tóth Irén (83) · Holecska Lajos (78) · Nyíri Istvánné Molnár Margit (82) · Szász János (80) · Katona Ferencné Vlagyika Erzsébet (63) · Sztonajov István (88) · Simon Julianna (79) · Gyöngyösi Károly (82) · Papp Sándor József (60) · Bella László (81) · Forián Bálintné Baranyai Julianna (87) · özv. Horváth Györgyné Berta Rozália (90)

*A VILÁG PEDIG ELMÚLIK [...] DE AKI AZ ISTEN AKARATÁT CSELEKSZI,
MEGMARAD ÖRÖKKÉ. [1Jn 2,17]*

IGEI ALKALMAK

- Minden vasárnap 9 órakor gyermek-istentisztelet a Győry-teremben.
- Minden vasárnap 10 órai kezdettel istentisztelet (minden hónap első vasárnapján a 10 órakor kezdődő istentiszteleten úrvacsora).
- Minden kedden és pénteken 8 órakor reggeli áhítat a gyülekezeti teremben.
- Minden csütörtökön 17 órakor istentisztelet, utána beszélgetés és imaközösség.
- Minden szombaton 15 órakor TEVE ifjúsági összejövetel.
- Minden szombaton 18 órától a felnőtt fiatalság van együtt.
- Minden hónap első keddjén 17 órától biblióra presbiterek és képviselő-testületi tagok számára.
- Oktatási intézményeinkben is rendszeresen vannak igei alkalmak. Az óvodában a munkatársaknak minden hétfőn 10.30-kor és 11-kor tartunk áhítatot, az iskolánkban hétfőnként 7.30-kor van a pedagógus-áhítat. Diákáhítatokat hétfőnként és keddenként 8 órakor tartanak a különböző felekezeti lelkészek.

ADOMÁNYOK AZ „OROSHÁZI HARANGSZÓ” ÚJSÁGRA

2003. november 26.–2004. február 5.

Rajki István és neje	1000 Ft
Mikó József és családja	2000 Ft
Gyöngyösi Katalin	500 Ft
özv. Süle Lajosné	2000 Ft
Csmela Józsefné	1000 Ft
Szemenyei Ferenc	2000 Ft
Szikora József	2000 Ft
Szabó Józsefné (Szentetornya)	1000 Ft
Gulyás Sándorné (Kardoskút)	1000 Ft
Halmos Béláné (Budapest)	1000 Ft
Balogh János és neje	5000 Ft
Nagy Dénesné (Veszprém)	500 Ft
Borcsiczki Józsefné	1000 Ft
Rajki József (Kardoskút)	1000 Ft
Mocsári Miklósné	500 Ft
Lovas Éva	1000 Ft
Lázár Pál és neje	2000 Ft
Faludiné Szita Margit	500 Ft
Kunos Zoltán	2000 Ft
Dr. Kiss A. Sándor (Szeged)	2000 Ft
Pásztorcsik Jánosné	1000 Ft
Sinkó Imréné	1000 Ft
Csizmadia Imréné	200 Ft
Varga László és neje	1000 Ft
Dobsa Józsefné	500 Ft
Orsós Jánosné	1000 Ft
Kristóf Gáborné	1000 Ft
Adorján Lajos és neje	500 Ft
Dr. Ravasz Károly	1000 Ft
Török Lajos	1000 Ft
Szokolay Kálmán és neje	500 Ft
Nyerges Pálné	2000 Ft
Györgyi Istvánné	1000 Ft
Baranyai Béla (Hódmezővásárhely)	1000 Ft
Ladányi Jenőné	2000 Ft
Gombkötő Pálné	1000 Ft
Bánkiné Révész Adrienn	1000 Ft
Horváth Józsefné	1000 Ft
Krausz Irén	1000 Ft
Tóth Imre	1000 Ft
Dr. Forman István és neje	4000 Ft
Kovács Ferenc és neje	2000 Ft
Kiss Sándorné	1000 Ft
Zalán Beáta	100 Ft
Dimák Jánosné	1000 Ft
Pál Tamásné	1000 Ft
Szula János	1000 Ft
Trurákné Szénási Ibolya	1000 Ft
Szénási Jánosné	1000 Ft
Sin Ida	5000 Ft
Éliás Dávidné	2000 Ft
Kiss Mihályné	1000 Ft
Kiss Ferenc	2000 Ft
Pál Istvánné	2000 Ft
Tóth Sándor István	2000 Ft
Szekeres János	500 Ft
Szekeres Józsefné	1000 Ft
Török Lajos	500 Ft
Dr. Horváthné Csepregi Terézia	500 Ft
Csepregi Imre és neje	500 Ft
Nemes Endréné	1000 Ft
Lánczi Istvánné	500 Ft
Szarvas László	600 Ft
Brebovszki István és neje	1000 Ft
Papp Vilmosné	1000 Ft
Boldog Mátyásné	2000 Ft
Czikora Lajos (Kardoskút)	1000 Ft
Németh Ferencné	1000 Ft
Madarász István (Balatonboglár)	2000 Ft
Név nélkül, de Istennél tudva lévő 13 testvértől	15800 Ft

KÖSZÖNJÜK! ISTEN ÁLDÁSA LEGYEN AZ ADAKOZÓKON!

Orosházi
HARANGSZÓ

Kiadja: az Orosházi Evangélikus Egyházközség (5900 Orosháza, Thék E. u. 2.) · **Felelős kiadó:** Ribár János lelkész, esperes és Koszorús Oszkár egyházmegyei felügyelő · **Tördelőszerkesztő:** Szatmári László · **Nyomatás:** Iniciale Bt., Orosháza